

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Nº 10 (2443) Год XLVIII

Беласток, 9 сакавіка 2003 г.

Цана 2,00 зл.

3 цэнтральнага агляду беларускай песні ў Беластоку

Цешыла вялікая разнавіднасць рэпертуару

Янка Целушэцкі

У нядзелю, 23 лютага, у Гарнізонным клубе ў Беластоку, па вул. Кавалерыйскай 70, адбыўся цэнтральны агляд беларускай песні. Прынялі ў ім удзел семдзесят г.зв. выканаўчых адзінак. У гэтым годзе гледачоў цешыла вялікая разнавіднасць рэпертуару. Значыць, наша песня жыве, ёсць цікавасць да яе!

Сабраных слухачоў прывітаў і зычыў цудоўных уражанняў ад канцэрта старшыня Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства Ян Сычэўскі. Заявіў ён, што Фестываль "Беларуская песня 2003" адбываецца пад ганаровым патранатам міністра замеж-

Ніна Цыванюк (Гарадок)

ных спраў РП Владзімежа Цімашэвіча ды Польскага радыё і Польскага тэлебачання ў Беластоку.

Вялі агляд Іаанна Голец і Аркадзь Якімюк, якія пяць гадзін запрашалі на сцэну штораз новых выканаўцаў беларускіх песень.

Камісія, якую састаўлялі народны артыст Рэспублікі Беларусь праф. Міхась Дрынеўскі (старшыня), Тадэвуш Стружэцкі, Анджэй Данільчук, Марк Лаўрашук і Андрэй Такаюк (члены), мела многа працы, бо трэба было ацэньваць калектывы і салістаў у дзесяці катэгорыях.

— Вельмі добра сталася, што на сцэне чуем аўтэнтычны беларускі фальклор. Нават моладзь спявае даўнія беларускія песні, якія спявалі іх бабулі ці матулі, — сказала Валянціна Ласкевіч, сакратар Галоўнага праўлення БГКТ. — Для яе гэта вяртанне да крыніц, да нацыянальнай традыцыі. Гэта і шлях да шырэйшага развіцця нацыянальнай свядомасці.

[працяг 🖝 2]

Пасол Павел Латушка з жонкай Наталляй. Злева дырэктар Зінаіда Навіцкая

Цераз мяжу да сваіх

Размова з паслом Рэспублікі Беларусь у Рэспубліцы Польшча Паўлам ЛАТУШКАМ, які 18-19 лютага знаходзіўся ў Падляшскім ваяводстве з афіцыйным візітам.

— Чатыры гады Вы працавалі ў Генеральным консульстве ў Беластоку. Наколькі прыдаўся Вам тутэйшы вопыт цяпер на місіі ў Варшаве? Вярнуліся, быццам, зноў да сябе.

- Маю надзею, што правяду на Беласточчыне не адну сустрэчу. Спадзяюся, што ў гэтай якасці тут першы, але не апошні раз. У мяне нават такое ўражанне, што не развітваўся з Падляшшам. Гэта мой першы візіт па-за пасольствам і першы па-за межамі Варшавы. Чаму якраз Беласток? Адказ на гэта вельмі просты. Па-першае — асабісты фактар. Чатыры гады, якія я працаваў у Беластоку, не маглі не пакінуць след і сюды я вяртаўся ў час працы ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі. Гэта першае ваяводства, якое мяжуе з Беларуссю, тут функцыянуюць пагранпераходы, праз якія грамадзяне Беларусі ўязджаюць у Польшчу. I, зразумела, на Беласточчыне пражывае вялікая беларуская меншасць, падтрымцы якой беларуская дзяржава будзе даваць вельмі вялікую вагу. Хацеў бы падкрэсліць, што буду старацца наведваць гэты рэгіён як мага часцей.

— Вы сёння сустрэліся м. інш. з беластоцкімі ўладамі— з ваяводам Стшалінскім, з маршалкам Кшыжэўскім. Чаго датычылі Вашы размовы?

— Развіццё гаспадарчых кантактаў — вельмі важная справа для памежных рэгіёнаў. У характары канкрэтных мерапрыемстваў мы гаварылі пра магчымасці арганізацыі прэзентацыі новай эканамічнай зоны, якая ўзнікла летась у Гродне. Ішла ў нас гаворка пра прыгранічнае супрацоўніцтва ў рамках еўрарэгіёнаў "Нёман" і "Белавежская пушча". Гаварылі мы і пра магчымасці рэканструкцыі Аўгустаўскага

канала і пуску там рачнога пагранперахода. Не была абмінута і праблематыка беларускай меншасці, якая пражывае на Падляшшы. Маё заданне — падтрымка з боку пасольства дзеянняў дзеля захавання культурнай і этнічнай тоеснасці беларускай меншасці. Беларусаў Польшчы мы ўспрымаем перш за ўсё як грамадзян Польшчы, якіх абавязваюць прынцыпы польскага права, але грамадзян, якія маюць права на навучанне роднай мовы, гісторыі, права на актыўны кантакт з Беларуссю... Гаварылі мы і аб патрэбе супрацоўніцтва ў галіне культуры і вышэйшай школы. Адной з тэм было і развіццё прыгранічнай інфраструктуры, магчымасці ўзнікнення новых пагранпераходаў на нашай супольнай мяжы, гаворка таксама ішла пра адмоўныя наступствы ўвядзення віз.

— Вашы заданні як пасла, прадстаўніка Рэспублікі Беларусь у Польшчы гэта...

— Перш за ўсё хацеў бы я імкнуцца развязваць міждзяржаўныя праблемы, праз вырашэнне спраў звычайных грамадзян. Буду спрыяць развіццю двухбаковых кантактаў у розных галінах. Польшча — адзін з нашых галоўных гандлёвых партнёраў. У 2002 г. гадавы абарот сягаў амаль паўмільярда долараў. Маем магчымасці, каб яго падвоіць. Трэба арганізаваць таксама прамоцыю беларускай гаспадаркі. Будзем ладзіць у Познані сёлета на Кірмашах прамысловых тэхналогій і інвестыцыйных дамоў Дзень беларускай гаспадаркі. Мы таксама за тое, каб максімальна выкарыстаць у гандлёвых адносінах уваход Польшчы ў Еўрасаюз. А таксама мінімалізаваць і адмоўныя вынікі. Справа ў дэнансацыі па ініцыятыве Польшчы двухбаковых дамоў — аб гаспадарчым супрацоўніцтве, сертыфікацыі. Адмоўным вынікам будзе абмежаванне экспарту для Беларусі некаторых тавараў у Польшчу пасля пашырэння Еўрасаюза, [працяг 🖝 3]

Усе ведаем, як ёсць

Пры нагодзе канферэнцыі, запытаны "Нівай", выразна ашарашаны маршалак Кшыжэўскі прызнаўся, што засядае ў наглядальных радах дзвюх суполак: Гарадскога прадпрыемства цеплавой энергетыкі ў Сувалках і Мяснога прадпрыемства ў Беластоку. Згодна закону аб ваяводскім самаўрадзе, у трохмесячны тэрмін пасля абняцця пасады, павінен ён зрачыся членства ў наглядальных радах.

Савецкія кадры на Беласточчыне

У лістападзе 1939 г. у Беластоцкай вобласці ў радах савецкай адміністрацыі працавала 10 537 мясцовых жыхароў, у тым ліку 10 080 палякаў, 315 беларусаў і 142 яўрэі. Не абазначае гэта дыскрымінацыі беларусаў, ці яўрэяў, а толькі тое, што палякі, якія да 1939 г. мелі сваю дзяржаву, былі лепш падрыхтаваныя да працы ў адміністрацыі.

Свая праграма

Беларускія праграмы Беластоцкага тэлебачання даюць інфармацыю з найбліжэйшай ваколіцы. Таму гледачы ацэньваюць іх як свае, як істотны фактар жыцця рэгіёна. Падабаецца ім тое, што могуць глядзець справаздачы з культурных мерапрыемстваў і даведацца штосьці новае з мясцовай гісторыі і культуры. Старэйшыя гавораць, што гэтыя праграмы прыгадваюць ім настрой і атмасферу дзяцінства.

Ляўкі Янкі Купалы — 9

Ляўкоўскі перыяд Купалы выпадае ў самыя змрочныя гады сталінізму. Паэт піша прапагандысцкія вершы, пад загад. У Ляўках пакідае натхненне, літаратар хварэе, ходзяць чуткі пра залежнасць ад алкаголю. Пра самагубства.

Вырваліся з кіпцюроў смерці 🐷 10

Студзень 1946 года быў марозны, але бясснежны. Колы жалезнякоў грукацелі па замерзлай грудзе. Мужчыны ў кажухах падганялі коней, каб за кароткі зімовы дзень управіцца ў лесе і да вечара вярнуцца дадому. Гаспадары з Арлянскай гміны ехалі па загаду войта па дровы для школы ў Орлі. Сяляне з прыпушчанскіх вёсак — сабе.

Беларусы — па-за абсягам? - 11

Беларусы з Гайнаўскага павета ўжо не раз выказвалі занепакоенасць пастаяннай ліквідацыяй чыгуначых спалучэнняў, што, як падкрэслівалі, адсякае іх ад свету. Адзін з чыгуначнікаў, беларус з рэгіёна Чаромхі, у размове з "Нівай" не выключыў сарганізавання пратэстацыйнай акцыі.

Беларусь беларусы

Гурт "Загадка" (Супрасль)

Цешыла разнавіднасць...

[1 ☞ працяг]

Канцэрт падабаўся публіцы. Выканаўчы ўзровень быў высокі. Паўплывала гэта і на рост замілавання да роднай песні. Песня разагравала душу і ўсім было хораша. Песні, у якіх шмат духоўнасці, узвышалі душу чалавека, рабілі яго дабрэйшым. Перш-наперш сярод спявачак былі такія, якія асабліва зачароўвалі сваёй экспрэсіяй і энергіяй. Умелі яны завесці публіку і падарыць кожнаму тое, што яму трэба: хвіліну лірыкі, роздуму, пяшчоты.

Хто яны? Пра іх будзе вердыкт журы. Сярод салістаў, якія прэзентавалі аўтэнтычны фальклор, першае месца выспевала Ніна Цыванюк з Гарадка, другія — раўнапраўныя — Вольга Ахрымюк з Чыжоў і Кацярына Ціханюк са Збуча ды трэцяе месца — Валянціна Марціновіч з Краснага Сяла. Былі таксама два вылучэнні для Веры Нічыпарук і Анны Кулік з Маліннікаў. Сярод з Бельска-Падляшскага (другое месца) дуэтаў, тэрцэтаў і квартэтаў першае месца прызналі тэрцэту з "Каліны" з Дашоў, другія раўнапраўныя дуэтам: Валянціна Марціновіч і Галіна Грабарук з Краснага Сяла ды Валянціна Франкоўская і Вольга Свентахоўская з Тыневічаў-Вялікіх, а трэцяе месца — дуэту Надзея Дацэвіч і Зінаіда Баена з Мельніка. Вылучэнне выпала на долю дуэта таў найлепш адрэкамендавалі сябе: ду-Зофія Кердалевіч і Еўдакія Маркевіч эт Марта Драль і Магдаліна Окулюс з Дашоў. У групе вакальных калекты- з Беластока (першае месца), дуэт Беаваў першае месца заваявалі "Арэшкі" та Кардаш і Магдаліна Лютастанская з Арэшкава, другія раўнапраўныя — з Гарадка (другое месца) і квартэт "Красуні" з Краснага Сяла і фальклорная група хору "Васілёчкі" з Бельска-Падляшскага ды трэцяе — фальклорны калектыў з Дабрывады.

У катэгорыі апрацаванага фальклору першае месца сярод салістаў выспевала Марыя Врублеўская з Гарадка, другія раўнапраўныя — Марыя Хіліманюк з Нарвы і Мікалай Іванчук з Бельска-Падляшскага, трэцяе — Ірэна Лапінская са Старога Ляўкова. Сярод дуэтаў, тэрцэтаў і квартэтаў першае месца заняў квартэт "Госці з нізін", а другое месца падзялілі дуэты: Ірэна Паўлючук і Ніна Харужая з Гарадка ды Ніна Шыманская і Яўгенія Хмялеўская з Орлі. Вылучэнне атрымаў тэрцэт "Тыневічанак" з Тыневіч-Вялікіх. Сярод калектываў першае месца падзялілі фальклорны калектыў з белліцэя ў Гайнаўцы і "Расспя-

ваны Гарадок" з Гарадка. Тры раўнапраўныя другія месцы занялі: "Цаглінкі" са Старога Ляўкова, жаночая група хору "Крыніца" з Беластока і "Рэчанька" з Козлікаў. Гэтаксама было і з трэцім месцам. Занялі яго мужчынская група "Крыніцы" з Беластока, мужчынская група хору Гайнаўскага дома культуры і "Загадка" з Супраслі. Сярод вакальна-інструментальных калектываў прызналі па два раўнапраўныя першыя месцы: "Дзявочым ноткам" і "Маланцы" з Бельска-Падляшскага, другія: вакальна-інструментальнаму БГКТ з Беластока і калектыву "Тырса" з Кляшчэляў ды трэція: "Асенняму лісту" з Гарадка і капэле з Дубін. Сярод эстрадных калектываў першага месца журы не прызнала, а другое заняў калектыў "Сацыялогія" з Беластока. У групе хораў пераможцамі сталі: "Крыніца" з Беластока (першае месца), "Васілёчкі" і хор з Залук (трэцяе месца).

У катэгорыі сучаснай песні сярод салістаў перамагла Малгажата Карпюк з Гайнаўкі. Другое месца заняла Святлана Кобус з Бельска-Падляшскага. Трэція раўнапраўныя выспевалі Уладзімір Камарчук з Орлі і Кацярына Пэлікша з Нарвы. Сярод дуэтаў і квартэ-"Цаглінак" са Старога Ляўкова (трэцяе месца). У групе вакальных калектываў найлепшай была "Знічка" з Гайнаўскага белліцэя. Другое месца падзялілі: жаночая група бельскіх "Васілёчкаў" і дзявочая група беластоцкіх "Каласкоў". Трэцяе месца журы прызнала жаночай групе хору Гайнаўскага дома культуры. Сярод вакальна-інструментальных калектываў найлепшы быў гурт "Прымакі". Сярод эстрадных калектываў першынство заваяваў гурт "The Best" з Сямятыч, другое месца заняў "Лідэр" з Беластока і трэцяе — "Сакрэт" з Міхалова. Сярод хораў два раўнапраўныя першыя месцы занялі "Каласкі" з Беластока і хор Гайнаўскага дома культуры, другое — мужчынскі хор з Бельска-Падляшскага.

Янка ЦЕЛУШЭЦКІ

Усё дарэмна?

Апошняе пасяджэнне Парламенцкай асамблеі АБСЕ стала без перабольшання лёсавызначальным для Беларусі і асабліва для тых, хто лічыў сябе беларускім дэмакратам. 20 лютага адбылося палітычнае прызнанне Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь у гэтай структуры.

3 пункту гледжання старонняга назіральніка нічога асабліва важнага нібыта не адбылося. ПА АБСЕ паступіла выключна згодна з палажэннямі свайго статута і механізмаў вырашэння працэдурных пытанняў. І ў той жа час, па словах Зянона Пазьняка, даўняга лідэра нацыянальнай апазіцыі, "увагнаны іржавы нож у плечы незалежнай Беларусі".

Што ж такога ў прынятым рашэнні? На працягу апошніх шасці гадоў, калі пасля рэферэндуму 1996 года ў Беларусі быў пазбаўлены ўлады Вярхоўны Савет, апазіцыя адной з асноўных сваіх мэт паставіла недапушчальнасць прызнання штучна створанага на той час парламента — Палаты Прадстаўнікоў, якая ўявіла сабой ніжнюю палату двухпалатнага парламента — Нацыянальнага Сходу. Калі на працягу першых чатырох гадоў гэта рабіць было не так ужо складана, бо міжнародныя структуры прызнавалі за адзіны легітымны заканадаўчы орган Беларусі Вярхоўны Савет, то потым абставіны змяніліся. У 1999 годзе паўнамоцтвы гэтага самага Савета аказаліся вычарпанымі па часе. Выбары ў яго, вядома, ніхто не праводзіў, бо цяпер ролю парламента выконвала не абраная, але прызначаная Палата Прадстаўнікоў. У рэшце рэшт, АБСЕ і іншыя еўрапейскія структуры аказаліся перад дылемай — каго лічыць за сапраўдных прадстаўнікоў заканадаўчай улады Беларусі. Аж дагэтуль дылема заставалася невырашанай. У выніку месца Беларусі ў ПА АБСЕ было пустым, дзе красавалася шыльда "Беларусь — часовы статус".

Аднак час ішоў і паўнамоцтвы прызначанай Палаты Прадстаўнікоў таксама аказаліся вычарпанымі па часе. У 2000 годзе згодна з прынятай новай рэдакцыяй Канстытуцыі прайшлі выбары ў новы склад парламента. Аб тым, што выбары былі недэмакратычнымі і мелі шэраг парушэнняў, якія сведчылі аб фальсіфікацыі, гаварылася шмат і, у тым ліку, вуснамі прадстаўнікоў АБСЕ.

Беларуская дэмакратычная апазіцыя падчас выбарчай кампаніі 2000 года ўсе свае намаганні прыклала менавіта для выяўлення і перадачы публічнасці фактаў парушэння выбарчага заканадаўства з адной толькі мэтай — каб з-за іх недэмакратычна абраны парламент, які яшчэ называюць "кішэнным" у сваёй краіне, не быў прадстаўлены ў міжнародных палітычных структурах. З гэтага выцякала і логіка байкоту самой апазіцыяй гэтых выбараў. У выніку сярод дэпутатаў Палаты Прадстаўнікоў няма апантаных апанентаў прэзідэнцкай уладзе. Для ўсіх іх цяпер недасяжныя метады парламенцкай барацьбы.

У той жа час для АБСЕ паступова пачала знікаць неабходнасць ідэйнай падтрымкі беларускай апазіцыі, а дакладней яе дэмакратычных намаганняў апошняя захварэла на палітычнае сектанцтва і раздробленасць. За прызнанне ці непрызнанне Палаты з вуснаў апазіцыянераў гучалі супрацьлеглыя высновы.

Больш за два гады пасля абрання свайго новага складу Палата Прадстаўнікоў заставалася за межамі Парламенцкай Асамблеі АБСЕ. Нават вынікі апошняга візіту яе сябраў не дадавалі надзеі на прызнанне, за тыя хібы ў палітычнай сітуацыі, што былі выяўленыя візіцёрамі. Аб гэтым пісалася ў мінулым нумары "Нівы".

Аднак менавіта гэтыя людзі, а дакладней кіраўнік групы Ута Цапф, на пасяджэнні выказалася рашуча за прыняццё Палаты ў склад Парламенцкай Асамблеі. Матывацыяй сталася меркаванне аб неабходнасці існавання як мага большай колькасці кантактаў з Беларуссю дзеля яе дэмакратызацыі. Тым больш, што фармальнай забароны на сяброўства па статуце не існуе — беларускі ўрад прадстаўлены ў АБСЕ, краіна падпісала Хельсінскія пагадненні і Парыжскую хартыю.

Супраць прыняцця Палаты выказаліся ЗША і краіны былога сацыялістычнага лагера, але яны аказаліся ў меншай колькасці. Як падаюць прысутныя на пасяджэнні апазіцыянеры, погляды на беларускую праблему падзяліліся амаль як на іракскую, дзе яскрава вырысаваліся супрацьлеглыя пазіцыі ЗША і Францыі ды Германіі.

Але для беларускай апазіцыі, дакладней шэраговых яе прадстаўнікоў, такое вырашэнне працэдурнага пытання стала выбіваннем ідэйнага стрыжня ўсіх дзеянняў апошніх гадоў. Арганізацыі і людзі, што ставілі для сябе хоць за аддаленую, але стратэгічную мэту аднаўленне дзейнасці Канстытуцыі прынятай у 1994 годзе, без усялякіх наступных змен, пастаўлены перад фактам бясплённасці сваіх намаганняў. І зрабілі гэта тыя, да якіх беларускія дэмакраты пастаянна апелявалі — еўрапейскія арганізаныі.

Наўрад ці ў Беларусі знікне апазіцыя ўвогуле, бо гэта немагчыма з пункту гледжання дыялектыкі, але тое, што яна не будзе прамым ідэйным нашчадкам існаваўшай да 20 лютага 2003 года гэта відавочна.

Аднаўленне членства НС РБ у ПА АБСЕ

20 лютага 2003 г. Пастаянны камітэт Парламенцкай Асамблеі АБСЕ прыняў рашэнне аб вяртанні паўнапраўнага членства Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь у ПА АБСЕ.

Міністэрства замежных спраў Беларусі вітае рашэнне еўрапейскіх парламентарыяў, а вяртанне статуса Нацыянальнаму Сходу лічыць сур'ёзным крокам уперад на шляху актывізацыі спрацоўніцтва еўрапейскіх дзяржаў з нашай краінай.

Аднаўленне ў правах члена Нацыянальнага Сходу Рэспублікі Беларусь у ПА АБСЕ сведчыць аб паступовым развіцці ўзаемаразумення і даверу паміж Рэспублікай Беларусь і еўрапейскімі інстытутамі.

Прэс-аддзяленне Пасольства РБ у РП

Даведка: Пасля распушчэння прэзідэнтам Аляксандрам Лукашэнкам у 1996 г. Вярхоўнага Савета і назначэння ў яго месца Нацыянальнага Сходу, не быў ён прыняты ў члены Парламенцкай Асамблеі АБСЕ. Прадстаўнікамі Беларусі далей заставаліся дэпутаты Вярхоўнага Савета, якія не перайшлі ў НС РБ. Тэрмін паўнамоцтваў ВС скончыўся ў 1999 г.

Усе ведаем, як ёсць

Нядоўга цешыліся самаўрадавыя чыноўнікі сваёй беластоцкай сядзібай па вуліцы Легіяновай, у "блакітным хмарачосе". Падляшская маршалкоўская ўправа пераселіцца на вул. Вышынскага, найпазней ад кастрычніка будучага года.

Такую заяву склаў у час прэс-канферэнцыі маршалак Януш Кшыжэўскі. Па вуліцы Вышынскага ПМУ мае будынак па былым Цэнтры чыгуначнага лячэбніцтва, у якім цяпер наймаюць памяшканні розныя фірмы, у асноўным медычныя. На думку маршалка (СЛД), узровень задавальнення будынкам па вул. Легіяновай — "сярэдні". Належыць ён адной з беластоцкіх будаўнічых фірм і чыноўніцкія паверхі наняла папярэдняя самаўрадавая ўлада ваяводства (правая). Самі чыноўнікі наракаюць м.інш. на недахоп кандыцыянераў у пакоях, вечна нядзейныя ліфты. З ваяводскага бюджэту на часовае карыстанне памяшканнямі да сёння прызначана больш за 1 млн. зл. На дастасаванне будынка па вул. Вышынскага трэба будзе выкласці, паводле Януша Кшыжэўскага, каля 5-6 мільёнаў злотых.

Аднак канферэнцыя маршалка і віцэ-маршалка Кшыштафа Талвінскага ды члена ўправы Караля Тыленды была прысвечана ў асноўным праблемам службы аховы здароўя і планаваным зменам у ваяводскім кантракце, падпісаным з урадам правай управай папярэдняй кадэнцыі. На здзіўленне журналістаў, віцэ-маршалак Талвінскі (ПСЛ) напачатку не меў зашмат што сказаць, пэўна, таму, што не дайшло да пратэсту медсёстраў, які меў адбыцца пару дзесяткаў хвілін да сустрэчы. А тое ў сваю чаргу — за справай адклікання амаль у апошнюю хвіліну дырэктара ваяводскага шпіталя ў Беластоку Багдана Дзяткевіча, якому закідалася няўмеласць у гаспадаранні фінансамі, што давяло да шматмільённай запазычанасці бальніцы.

 Ведаем, як ёсць. Прашу пытанні, сказаў віцэ-маршалак Талвінскі, пасля чаго ўсталявалася цішыня.

Пасля ён дадаў, што ўзрост задоўжанасці падляшскіх бальніц памаленьку тармозіцца, і што ваяводскі самаўрад шмат чакае ад узнікнення Нацыянальнага фонду аховы здароўя замест кас хворых.

— Хочам давесці да прынамсі прыстойнай задоўжанасці, якая набліжалася б да прыказкавага "нуля".

З дапамогай прыйшоў яму маршалак Кшыжэўскі. Тут той кінуў фразу, якая прымушае задумацца над логікай:

 Ад мяшання гарбата не становіцца салодкай.

Дзіўнавата гэта, бо і ад самога насыпання цукру — таксама не.

Аднак ад гарбаты маршалак перайшоў да рэальнасці і сцвердзіў, што ў раддомах у нас зашмат шпітальных коек, а замалыя — аддзелы працяглага лекавання пажылых асоб, і што абавязкова трэба стварыць клініку, якая будзе займацца хворымі анарэксіяй. А ў агульным, аб развіцці асяродкаў аховы здароўя ў рэгіёне, на думку маршалка, трэба думаць наперад на 10-15 гадоў.

Члены ўправы заняліся таксама тэмай змены ваяводскага кантракта з урадам. Была выключана з рэалізацыі Праграма гаспадарчага развіцця агламерацыі Беласток, а затым з падрыхтоўкі яе канцэпцыі, у асноўным: падляшскага аэрадрома, Падляшскага цэнтра прамоцыі пры Беластоцкай політэхніцы (справа ў пабудове глядзельна-спартыўнай залы). На думку ўправы, зарана на апрацоўванне планаў пабудовы аэрадрома (бракуе іншых рэгуліровак і дамоваў, якія ў распараджэнні горада), у сваю чаргу Політэхніка не мае пакуль адпаведных уласных сродкаў на працягванне і завяршэнне праекта звязанага з пабудовай залы. Грошы, забяспечаныя ў кантракце на гэтую мэту, маюць быць накіраваны сёлета м.інш. на заканчэнне пачатых ужо і марудна рэалізаваных інвестыцый. Прапанова змен у гэтых пунктах кантракта выклікала ўжо пратэсты правых улад Беластока. Маршалак Кшыжэўскі адказаў на іх:

 Я б заахвочваў улады горада, каб канцэнтраваліся на стварэнні структурных перадакцэсійных праграм.

Пры нагодзе канферэнцыі, запытаны "Нівай", выразна ашарашаны маршалак Кшыжэўскі прызнаўся, што засядае ў наглядальных радах дзвюх суполак: Гарадскога прадпрыемства цеплавой энергетыкі ў Сувалках і Мяснога прадпрыемства ў Беластоку. Згодна закону аб ваяводскім самаўрадзе, у трохмесячны тэрмін пасля абняцця пасады, павінен ён зрачыся членства ў наглядальных радах, паколькі нельга спалучаць членства ў іх з членствам у выканаўчых уладах самаўрада.

 Я б хацеў пачакаць да канца года, да таго, каб гэтыя суполкі склалі баланс, — тлумачыўся маршалак.

 — А ці вы ведаеце, што праз тыдзень вы, згодна з законам, павінны зрачыся тых функцый? — не адставалі мы.

— Ну, розныя ёсць праўныя інтэрпрэтацыі ў гэтай справе, — бараніўся з палаючымі шчокамі маршалак Януш Кшыжэўскі.

Агулам, за членства ў наглядальных радах абедзвюх фірм маршалак браў 2,5 тыс. зл. у месяц. Пад уплывам нашага пытання 3 дні пасля прэс-канферэнцыі маршалак Кшыжэўскі зрокся сваіх функцый у наглядальных радах абедзвюх фірм.

(холм

Цераз мяжу да сваіх

[**1** 🕝 працяг]

і на еўрасаюзны рынак. Напрыклад — нашых калійных угнаенняў, якія таннейшыя за нямецкія. Прапаноўваем увесці пераходны перыяд, напрыклад, у 5 гадоў, каб працягваць экспарт тавараў у ЕС, асабліва ў Польшчу.

Польшча з'яўляецца адным з асноўных нашых эканамічных партнёраў і гэта магло б быць падставай для пашырэння і палітычнага дыялогу.

Паміж нашымі краінамі можа ўзнікнуць сцяна, пасля ўвядзення візавага абавязку накладзенага на Польшчу Еўрасаюзам.

— Мусім зрабіць усё, каб была гэта сцяна нашага супольнага дому з многімі ўваходамі і выхадамі. Прапануем сістэму льготаў з абодвух бакоў, для студэнтаў, старэйшых асоб, жыхароў памежнай тэрыторыі, дзеячаў меншасных арганізацый. Размаўляем таксама пра адкрыццё новых пагранпераходаў. Прагназуецца, што пасля ўвядзення віз трэба будзе іх выдаваць каля 100 тыс. для польскіх грамадзян і 400 тыс. для беларусаў. У якасці захадаў, карысных для грамадзян Польшчы, плануем адчыніць консульскае агенцтва ў Белай-Падляшскай, больш будзе працаўнікоў консульскага аддзела ў пасольстве.

Важнай тэмай для двухбаковых адносін з'яўляцца таксама развіццё пагранічнай інфраструктуры. Маем толькі 6 пагранпераходаў для асабовага руху, а, напрыклад, з ня-

мецкім бокам Польшча мае 21. На маю думку, трэба разам сесці за стол перамоў і вырашыць, дзе і якія пагранпераходы адкрыць. Будзем прапаноўваць польскаму боку сумесна звяртацца да еўрасаюзных фондаў аб даінвеставанні гэтых праектаў.

Я хацеў бы падкрэсліць, што Беларусь зацікаўлена ва ўзмацненні і далейшым развіцці добрасуседскіх адносін з Польшчай. Лічым, што нашы стасункі з'яўляюцца фактарам стабільнасці ў гэтым еўрапейскім рэгіёне. Не хаваю, што сённяшні іх узровень не адпавядае інтарэсам як і Беларусі, так і Польшчы. Мы павінны будаваць нашы адносіны як суседзі, зацікаўленыя жыць у міры і згодзе, супольна вырашаць праблемы. Беларусь з'яўляецца суверэннай дзяржавай, якая знаходзіцца паміж Расіяй і Польшчай. Фактар Расіі з'яўляецца для нас вызначальным, але будзем старацца развіваць кантакты з дзвюма суседкамі, з улікам таго, што з'яўляемся транзітнай краінай. Беларусь ляжыць у цэнтры Еўропы і заўсёды будзе зацікаўлена ў добрых адносінах з Еўропай. Я буду імкнуцца да таго, каб узровень палітычных кантактаў Беларусі і Польшчы крок за крокам быў вышэйшы і з'яўляўся добрасуседскім. Беларускі бок выступае за большы прагматызм у нашых стасунках. Неабходна працаваць у тым накірунку, каб аднавіць узаемны давер, імкнуцца да таго, каб пазіцыі бакоў былі больш адкрытыя.

дкрытыя. Размаўляла Міра ЛУКША

У Гайнаўскім белліцэі. Злева: Наталля Латушка, пасол Павел Латушка, дырэктар ліцэя Яўген Сачко, консул Аляксандр Карачун і гайнаўскі стараста Уладзімір Пятрочук.

Візіт з прапановай канкрэтнай дапамогі

"Я хацеў бы адысці ад дэкларацый і перайсці да канкрэтных спраў. Буду намагацца, каб мая дзейнасць перакладалася на вырашэнне канкрэтных праблем, старацца пераканаць урад Беларусі аб неабходнасці дафінансаваня мерапрыемстваў беларусаў Беласточчыны. Беларуская дзяржава будзе і надалей намагацца, каб дапамагаць беларускай меншасці ў Польшчы", — заявіў нованазначаны пасол Беларусі ў Польшчы Павел ЛАТУШКА, які 19 лютага разам з жонкай Наталляй і консулам РБ у Беластоку Аляксандрам КАРАЧУНОМ наведаў Бельшчыну і Гайнаўшчыну.

Спачатку пасол Рэспублікі Беларусь спаткаўся з бурмістрам Бельска-Падляшскага Яўгенам Беразоўцам. Затым у Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання сустрэўся з моладдзю Беларускага клуба. Пасол Павел Латушка звярнуў увагу на гандлёвыя кантакты Полышчы з Беларуссю, якія могуць абмежавацца пасля ўвядзення візавага рэжыму. Абяцаў намагацца, каб візы жыхарам Польшчы выдаваліся без чэргаў і каб адкрыліся дадатковыя пагранічныя пераходы.

Вучань Міхась Сцепанюк пытаў пра нарушэнне правоў чалавека ў Беларусі. Пасол заявіў, што Беларусь, як незалежная дзяржава, ідзе шляхам дэмакратычных пераўтварэнняў. Выходзяць у ёй незалежныя сродкі масавай інфармацыі, праводзяцца выбары ў органы самакіравання (адбудуцца ў сакавіку). Беларусь — спакойная еўрапейская краіна, у якой няма бядоты, беспрацоўя. Дыпламат заахвочваў ліцэістаў вучыцца ў беларускіх ВНУ. Дырэктар Зінаіда Навіцкая і белліцэісты пыталі пра лёс выпускнікоў вышэйшых навучальных устаноў Беларусі, паколькі прыйдзецца ім здаваць экзамены дзеля прызнання дыпломаў. Пасол Павел Латушка паінфармаваў, што будзе пераконваць Міністэрства адукацыі і спорту Польшчы захаваць ранейшыя пагадненні аб сапраўднасці дыпломаў беларускіх устаноў у Польшчы і польскіх у Беларусі. Адна з вучаніц звярнула ўвагу, што нядаўна ўвялі для студэнтаў з Польшчы плату за пражыванне ў інтэрнаце размерам 12 долараў. Пасол адзначыў, што не павінна яна адрознівацца ад аплат беларускіх студэнтаў і абяцаў высветліць справу. На заканчэнне спаткання госць уручыў дырэктару Зінаідзе Навіцкай падарункі сканэр і трохмоўнае выданне паэмы Якуба Коласа "Новая зямля".

У Гайнаўцы пасол Павел Латушка спаткаўся са старастам Уладзімірам Пятрочукам і бурмістрам, старшынёю Саюза гмін Белавежскай пушчы Анатолем Ахрыцюком. У час сустрэчы закраналіся пытанні турыстычнага пагранперахода ў Белавежы, магчымасцей разбудовы перахода Полаўцы — Пяшчатка, прыгранічнага таварнага абмену і дапамогі беларусам Гайнаўскага павета. У Комплек-

се школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы беларускія госці спаткаліся з настаўнікамі, вучнямі і бацькамі. Дырэктар Яўген Сачко расказаў аб гісторыі школы і яе дасягненнях. Настаўнікі беларускай мовы Іаланта Грыгарук і Вольга Сянкевіч прадставілі праблемы з навучаннем беларускай мовы ў белгімназіі і белліцэі (бракуе беларускай літаратуры, слоўнікаў і дапаможнікаў), апякунка музычных калектываў Бажэна Ляўчук наракала на адсутнасць нацыянальнай вопраткі для выступленняў на сцэне, а апякун Клуба беларускіх спраў "Граблі" Яўген Янчук распавёў пра дзейнасць клуба і складанасці з паездкамі вучняў у Беларусь. Пасол прасіў спісаць усе патрэбы і абяцаў дапамагчы белліцэям, па меры фінансавых магчымасцей. Вырашыў устанавіць штогадовую ўзнагароду найлепшым вучням па беларускай мове гайнаўскага і бельскага ліцэяў. Адносна вучобы ў Беларусі дыпламат патлумачыў, што беларуская дзяржава не ў змозе даваць высокія стыпендыі студэнтам з Польшчы. Раіў страхавацца на выпадак хваробы, бо замежныя студэнты могуць бясплатна лячыцца ў беларускіх бальніцах толькі на працягу першых трох дзён. Гайнаўскі белліцэй атрымаў такія ж падарункі, што і бельскі. Спатканне завяршылася выступленнем музычных калектываў. Пасол Павел Латушка абяцаў узнагародзіць камп'ютэрам калектыў з Гайнаўскага або Бельскага ліцэяў, які пераможа ў Фестывалі "Беларуская песня 2003" у Беластоку.

Пабыўка пасла РБ на Гайнаўшчыне закончылася візітам у Беларускім музеі. Спачатку госці наведалі музейныя выстаўкі, а потым старшыня Грамадскага камітэта пабудовы музея і асяродка беларускай культуры Ян Хіліманюк прасіў пасла дапамагчы арганізаваць выстаўкі з Беларусі і беларускую экспазіцыю ў Музеі. Пасол Павел Латушка абяцаў дапамагчы ў навуковых матэрыялах, якія можна будзе здабыць у Беларусі. Будзе таксама хадайнічаць перад польскімі ўладамі аб фінансаванні дзейнасці музея. Госць прапанаваў арганізаваць у будынку музея Тыдзень беларускага кіно. Пасол падараваў музею "Новую зямлю" Якуба Коласа.

Аляксей Мароз

Савецкія кадры на Беласточчыне

У польскай навуковай і публіцыстычнай літаратуры сітуацыя, якая склалася ва ўсходніх ваяводствах пасля 17 верасня 1939 г., называецца савецкай акупацыяй. У беларускай літаратуры наадварот — падзеі 1939 г. бачацца як вызваленне Заходняй Беларусі. У польскай гістарыяграфіі пішацца пра мільёны дэпартаваных палякаў у Сібір і Казахстан, змаганне патрыётаў супраць акупантаў і супрацоўніцтва беларусаў і яўрэяў з савецкай уладай.

Калі бліжэй прыгледзецца фактам, гэты просты вобраз моцна ўскладняецца. Асабліва на Беласточчыне відаць, што савецкая ўлада не будавала тут беларускасці, ані не дыскрымінавала палякаў. Разам з Чырвонай Арміяй з усходу прыехала некалькі тысяч камуністаў, камсамольцаў, чэкістаў, юрыстаў, пракурораў і спецыялістаў усялякіх служб, якія абслугоўвалі дзяржаўную інфраструктуру — чыгуначнікаў, тэлеграфістаў, медыкаў, тэхнікаў і інжынераў. Было іх, аднак, надта мала, каб запоўніць усе структуры дзяржаўнага апарату. Неабходным было тады прымаць на працу мясцовых. У савецкіх дакументах, якія захоўваюцца таксама ў архівах Беларусі, можна знайсці дакладныя інфармацыі пра кожнага супрацоўніка савецкага апарату ўлады на Беласточчыне.

У лістападзе 1939 г. у Беластоцкай вобласці ў радах савецкай адміністрацыі працавала 10 537 мясцовых жыхароў, у тым ліку 10 080 палякаў, 315 беларусаў і 142 яўрэі. Не абазначае гэта дыскрымінацыі беларусаў, ці яўрэяў, а толькі тое, што палякі, якія да 1939 г. мелі сваю дзяржаву, былі лепш падрыхтаваны да працы ў адміністрацыі. Дакументы паказваюць, што нікога не трэба было заахвочваць да працы ў савецкіх органах улады. Бальшавікі менш звярталі ўвагу на якасць працы сваіх чыноўнікаў і таму ў наступных месяцах адкрываліся магчымасці павышэння таксама мясцовым бе-

1 лістапада 1940 г. у дзяржаўных установах Беластоцкай вобласці працавалі 8 283 палякі, 6 460 беларусаў, 1 168 рускіх, 3 392 яўрэі. У гэтай колькасці мясцовага паходжання было 5 195 палякаў, 3 214 беларусаў і 2 431 яўрэй. Абазначае гэта, што саветы пазбыліся амаль паловы былых польскіх чыноўнікаў і прынялі на іх месца беларусаў і яўрэяў. У сапраўднасці беларускія сяляне ўпершыню сталі выконваць прафесіі,

якія зусім не былі ім даступныя ва ўмовах II Рэчы Паспалітай.

У палове 1940 года сталінскае кіраўніцтва стала ажыццяўляць планы стварэння савецкай польскай дзяржаўнасці. Дзеля гэтага патрэбны былі польскамоўныя кадры. Невядома дакладна, якая тэрыторыя мела скласці савецкую Польшчу, але шмат паказвае, што Беласточчына і Гродзеншчына апынуліся б у яе межах. Ад паловы 1940 да чэрвеня 1941 г. прынялі на працу каля 10 тысяч палякаў.

У 1940 г. у рады Ленінскага камуністычнага саюза моладзі Беларусі прынялі 2 751 маладога чалавека, у тым ліку 1 214 беларусаў, 459 палякаў, 821 яўрэя, 208 рускіх і 49 асоб іншых нацыянальнасцей. Аднак на шматлікіх курсах і ў вышэйшых установах, дзе рыхтаваліся кадры савецкай дзяржаўнасці, вучылася 9 518 палякаў, 7 036 беларусаў, 5 950 яўрэяў і 2 255 рускіх. Паказвае гэта, што ўсе нацыянальнасці, пражываючыя на тэрыторыі Беластоцкай вобласці, шукалі сабе месца ва ўмовах савецкай дзяржаўнасці.

Выбары ў мясцовыя саветы, якія адбыліся 15 чэрвеня 1941 г. паказваюць таксама, што палякі не пагарджалі працай у савецкіх органах улады. Прышэльцы з усходу, якія пасяліліся на Беласточчыне пасля 17 верасня 1939 г., атрымалі 2 954 месцы ў лакальных саветах, 7 554 дэпутаты былі мясцовага паходжання, у тым ліку 4 892 палякі, 2 384 беларусы, 287 яўрэяў і 64 прадстаўнікі іншых нацыянальнасцей.

Дакументы паказваюць адназначна, што не толькі беларусы і яўрэі супрацоўнічалі з саветамі, але рэвалюцыйны дух і энтузіязм у аднолькавай ступені праяўлялі мясцовыя палякі. Ні беларусаў, ні палякаў не было сярод начальнікаў НКУС, але толькі таму, што саветы ім не давяралі і не прапанавалі гэтай працы. Звыш 90 працэнтаў кіраўнічых кадраў органаў бяспекі было рускімі. Сярод раённых сакратароў партыі дамінавалі беларусы, але ў большасці прышэльцы з усходу. Рэальная ўлада поўнасцю апынулася ў руках людзей, якія з'явіліся на Беласточчыне пасля 17 верасня 1939 г., але дзесяткі тысяч людзей мясцовага паходжання гатовых было ўдзельнічаць у структурах улады, нягледзячы на крыніцы, з якіх яна выплывае. Не толькі ва ўмовах дэмакратыі тутэйшы люд імкнуўся быць у радах улады.

Яўген МІРАНОВІЧ

Пасяджэнне Камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей у Ольштыне

Пасля заканчэння мінулай кадэнцыі сейміка Вармінска-Мазурскага ваяводства спадар Тамаш Раманчук прыслаў мне 10 кастрычніка мінулага года падзяку за супрацоўніцтва на карысць пражываючых у ваяводстве меншасцей. Цяпер старшыня Камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей новага ваяводскага сейміка запрасіў мяне да супрацоўніцтва. Сустрэча Камісіі адбылася 10 лютага г.г. з удзелам прадстаўнікоў немцаў і ўкраінцаў; ад беларусаў быў я, а ад ромаў не было нікога. Меншасці складаюць каля 10% жыхароў паўтарамільённага Вармінска-Мазурскага ваяводства, да якога пасля адміністрацыйнага перападзелу 1 студзеня 1999 года былі далучаны Мазуры і Павісле і яно вярнулася ў гістарычныя межы. Найбольшай меншасцю ў ваяводстве з'яўляюцца ўкраінцы — 85-100 тысяч, немцы — 25-30 тысяч, беларусы — 3-5 тысяч, ромы — каля тысячы, 300-400 літоўцаў і каля 70 рускіх. У рэгіёне пражываюць таксама мазуры (каля 6 тысяч, пераважна пратэстанты) і варміякі (каля 4 тысяч, пераважна католікі), якія таксама маюць сваю адметнасць. Аўтахтонным насельніцтвам з'яўляюцца немцы, літоўцы і рускія стараверы, а пасля другой сусветнай вайны прыбылі сюды ўкраінцы, беларусы і ромы.

Украінцы пражываюць галоўным чынам у паўночнай частцы ваяводства: ад мяжы з Калінінградскай акругай да Ольштына. Варта прыгадаць, што ў прынцыпе перасяленні ў рамках акцыі "Вісла" адбываліся ў паўночную частку, якая была слабей заселена. Немцы раскіданы па ўсім ваяводстве, а ў самым Ольштыне жыве іх 4-5 тысяч. У большасці нямецкія сем'і — мешаныя. Беларусы апынуліся тут шляхам міграцыі з Беласточчыны і пражываюць галоўным чынам там, дзе і ўкраінцы. Ромаў адміністрацыйна сялілі ў гарадах; у Ольштыне жыве іх каля 400 чалавек і па некалькі дзесяткаў у Аструдзе і Элку. Літоўцы пражываюць у гмінах Бані-Мазурскія

Да найважнейшых дасягненняў ваяводскага сейміка на полі супрацоўніцтва з меншасцямі трэба залічыць:

дзелавое супрацоўніцтва ваяводы з усімі арганізацыямі нацыянальных і этнічных меншасцей;

- адкрыццё ўкраінскай філалогіі на Вармінска-Мазурскім універсітэце;
- стварэнне рэдакцыі нацыянальных меншасцей у Польскім радыё Ольштын і штодзённае вяшчанне перадач на ўкраінскай мове і раз у тыдзень на нямецкай;
- грашовая падтрымка культурных і адукацыйных мерапрыемстваў мен-

3 днём 1 ліпеня 2002 года вармінскамазурскі ваявода Станіслаў Шаткоўскі нанава назначыў Віктара Марка Лейка упаўнаважаным па справах нацыянальных меншасцей. Паводле меркавання спадара Лейка, у апошнія гады меншасныя арганізацыі пасталелі, яны самаўпэўненыя і не баяцца страты тоеснасці. Дзякуючы гэтаму наглядаецца выхад меншасцей у публічную прастору са сваёй культурай. Разважная палітыка ваяводы і сейміка выклікае давер меншасных дзеячаў, што ў сваю чаргу стварае спрыяльны грамадскі клімат у ваяводстве. Няма тут канфліктаў на нацыянальным грунце, а праблемы вырашаюцца шляхам супрацоўніцтва.

Важнымі задачамі, якія трэба пільна рашыць з'яўляюцца:

- заканчэнне пабудовы школьнага комплексу ў Гурове-Ілавецкім;
- стварэнне нямецкай меншасці класаў навучання роднай мовы;
- стварэнне ў Ольштыне Польска-украінскага цэнтра ў якасці супольнай польскай і ўкраінскай урадавай ініцыятывы;
 - дапамога ромскаму асяроддзю;
- уключэнне меншасцей у кампанію інтэграцыі з Еўрасаюзам;
- ушчыльненне супрацоўніцтва з самакіраваннямі на карысць нацыянальных меншасцей.

Вармінска-Мазурскае ваяводства з'яўляецца адным з нешматлікіх у краіне, дзе ваявода назначыў упаўнаважанага па справах нацыянальных меншасцей і адзіным, дзе праводзіцца стабільная і доўгатэрміновая палітыка ў гэтай галіне, якая гарантуе меншасцям пачуццё вартасці. Дзякуючы гэтаму меншасці сталі сур'ёзным партнёрам, які ў кантактах з прадстаўнікамі сваіх нацыянальных дзяржаў (Германія і Украіна) падкрэслівае прыхільнасць і падтрымку з боку ўлад Вармінска-Мазурскага ваяводства.

Андрэй Гаўрылюк

Вачыма паляка

Адмаўляюся адказаць

У апошнія дні столькі здарылася, што, ват ад французскай на карысць рускай мопрызнаюся вам, не ведаю, на чым канцэнт- вы. Ці пыталіся аб беларускую? Таго журсказаць, што да мяне даходзіла, у пунктах.

- 1. Перш за ўсё паявіліся новыя трэнды ў міжчалавечых кантактах у публічным жыцці. Нейкі прэзас у час нейкай следчай камісіі пры нейкай вышэйшай палаце ў нейкім парламенце ў нейкай краіне папулярызаваў лозунг: адмаўляюся даць адказ. Прытым датычыў ён кожнага пытання, не толькі такога. якое кранала сутнасць справы. Не здзіўлюся цяпер, калі ад кагосьці знаёмага, асабліва не вельмі прыязнага мне, на маё "што чуваць?" пачую: "адмаўляюся даць адказ".
- 2. У гімназіі ў Крынках у рэферэндуме было вырашана, што мясцовая моладзь будзе абавязкова вывучаць рускую мову. Каментатарка беластоцкага тэлебачання тлумачыла гэта блізкасцю мяжы з Беларуссю. Паказалі нават гасцюючую ў Крынках гродзенскую моладзь, якая, дарэчы, гаварыла перад тэлекамерай па-польску. Дырэктарка гімназіі Эва Копэць з гонарам прызналася, што моладзь і яе бацькі адмовіліся на-
- равацца. Так, вось, пастараюся пакрысе ра- налістка TVB не сказала. Што на гэта сказаў пражываючы недалёка ад гімназіі Сакрат Яновіч? Магу толькі ўявіць ягоную рэакцыю: "Адмаўляюся даць адказ!"
 - 3. У сваю чаргу тэлебачанне ў Мінску прадставіла, як міс Нямеччыны высядае з лімузіна ў Багдадзе, куды падалася з лістом (пасланнем), у якім асабіста апелюе за раззбраенне і мірнае рашэнне іракскага канфлікту. Сустрэлася яна нават з міністрам замежных спраў Ірака. Што на гэта шэф абароны ЗША? Пэўна, калі б хто-небудзь місію міс Нямеччыны патрактаваў сур'ёзна, кінуў бы: "Адмаўляюся даць адказ".
 - 4. У Варшаве дыскутавалі аб палітыцы пашырэння Еўрасаюза і адносінах Польшчы ў гэтым кантэксце да ўсходніх суседзяў. Як я ўжо пасмеў дайсці да вываду ў "Вачах паляка", праблема, якая ляжыць на сэрцы (на пячонцы?) польскім кіруючым элітам, зводзіцца перш за ўсё, а можа толькі, да Украіны і Расіі. Цяжка сабе ўявіць, каб заява шэфа польскага МЗС Владзімежа Ці-
- машэвіча, што гэтая палітыка павінна быць "прыязнай, адкрытай і актыўнай" (падаю за ПАП), датычыла Беларусі, бо патрабавала б яна, прынамсі на маю думку, кантактаў і на найвышэйшым прэзідэнцка-ўрадавым узроўні, як гэта адбываецца ў адносінах з Украінай і Расіяй. Пасол Беларусі ў Польшчы Павел Латушка, якога я спытаў, ці можа дайсці да польска-беларускай сустрэчы на прэзідэнцкім узроўні, запэўніў аб такой гатоўнасці з боку Мінска. Не меў я ў апошні час нагоды, але, пэўна, калі б спытаўся пра гэта ў прадстаўніка прэзідэнта Кваснеўскага, пачуў бы: "Odmawiam udzielenia od-
- 5. Вярнулася з моцай справа ўвядзення Польшчай ад 1 студзеня віз для ўсходніх суседзяў. З Украінай справу палагодзілі. З расійскага боку дамаўляўся ў Варшаве асабіста з Лешкам Мілерам прэм'ер Міхаіл Касьянаў. І, пэўна, гэтае пытанне завершана будзе карысна для абодвух бакоў, як праблема меншых паставак газу з Расіі. Калі пытаўся я пра становішча Польшчы наконт увядзення віз для беларусаў (у кантэксце віз для ўкраінцаў і расіян), у кансулярным аддзеле польскага МЗС пачуў: "Na razie jest za wcześnie, trwają rozmowy". Можна гэта перакласці з польскай на польскую: "Odmawiam udzielenia odpowiedzi".
- 6. Калі ўспамінаецца пра неабходнасць гандлёва-гаспадарчага супрацоўніцтва з Беларуссю, часта можна пачуць пра боязь: "Там царыць карупцыя". Пэўна, так. Але і ў Польшчы не лепш. Варты Пац палаца, хацелася б сказаць. З апошніх даследаванняў грамадскай думкі вынікае, што аж 91 працэнт палякаў мяркуе так: карупцыя ў нашай краіне — паўсюдная. У сувязі м.інш. з гэтай з'явай вядомы сацыёлаг Павел Спевак акрэсліў польскую дэмакратыю дэкаратыўнай. Кепскі гэта звычай папракаць кагосьці ў ягоных недастатках, якія з'яўляюцца і нашай заганай. Прытым афіцыйна ўпікаць у гэтым адны адных палякі і беларусы не могуць. Хіба што на пытанне аб карупцыю, як і ў таго прэзаса з пачатку гэтага тэксту, прагучыць адказ: "Odmawiam udzielenia odpowiedzi".

І так працягваюцца ў апошні час размовы на розных узроўнях і на розныя тэмы, гучаць адказы-неадказы. Але, як не раз пісала ў мінулым стагоддзі пісьменніца, эсэістка і душа парыжскай кампаніі Гертруда Стэйн: найважнейшыя — пытанні. Дарэчы, гэта ўжо сцвердзілі нават старажытныя філосафы, якія, хочам таго ці не, узвялі фундамент сённяшняга права і сучаснай дэмакратыі (з усімі, як гэта акрэсліваецца ў праве, пазнейшымі зменамі).

Мацей ХАЛАДОЎСКІ

Наша бібліятэка адпавядае ўсім патрабаванням

У Бельску-Падляшскім і Бельскай гміне пражывае каля 36 тысяч жыхароў, якія належаць розным культурам і традыцыям. Таму прыярытэтным напрамкам культурнай адукацыі ў горадзе з'яўляецца шматпластавае спалучэнне культурнай спадчыны з сучаснасцю. Займаюцца гэтым Бельскі дом культуры, Пасёлкавы дом культуры, Гарадская публічная бібліятэка і Музей — Аддзяленне Дзяржаўнага музея ў Беластоку. Пра працу Гарадской бібліятэкі распытаў я яе дырэктара Веслава ЦЕСЛЮ:

— Якім мэтам служыць ваша бібліятэка і хто можа карыстацца яе зборамі?

— Гарадская публічная бібліятэка ў Бельску-Падляшскім не толькі прымнажае, апрацоўвае і прадстаўляе для карыстання кнігазбор, але таксама інфармуе чытачоў пра цікавячыя іх пытанні. Карыстацца нашымі фондамі могуць усе жыхары горада: кнігазборам для дарослых — старэйшыя за 15 гадоў, а кнігазборам Аддзялення для дзяцей — малодшыя. Чытач, які не з'яўляецца пастаянным жыхарам горада, можа карыстацца нашымі кнігамі шляхам міжбібліятэчнага пазычання.

— Колькі ў вас кніг і які лік чытачоў?

— У нашых фондах маем 70 300 кніжак і 95 загалоўкаў актуальных часопісаў. У фондах бібліятэкі маем і іншамоўныя выданні: 1 768 на рускай мове, 564 на беларускай (Купала, Колас, Багдановіч) і 64 украінскія (дары). З ліку 70 300 кніг 24 755 гэта літаратура для дарослых, 15 250 — дзіцячая літаратура і 30 295 папулярна-навуковая. Нашымі кніжнымі і часопіснымі фондамі можам задаволіць шырокія чытальніцкія патрэбы. На дзень 31 снежня 2002 года ў бельскай Гарадской публічнай бібліятэцы было зарэгістраваных 4 553 чытачы: 1 578 узростам да 15 гадоў, 1 190 — 16-19 гадоў, 478 — 25-44 гады, 349 — 40-60 гадоў і 175 чытачоў старэйшых за 60 гадоў.

— Ці чытачы пытаюць пра беларускія і рускія кнігі?

— Пытаюць адно вучні Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання; старэйшыя людзі зусім не пытаюць. А студэнты рускай філалогіі просяць кнігі рускіх пісьменнікаў, але толькі ў польскім перакладзе. На мове арыгінала не хочуць чытаць, бо — гавораць — ім цяжка перакладаць і па-польску ім хутчэй чытаецца. Старэйшыя людзі цікавяцца літаратурай, творчасцю Талстога.

— Ці бібліятэка задавольвае патрэбы інвалідаў?

— Наша ўстанова вядзе Пункт агучанай кніжкі Падляшскай кнігатэкі, які быў адкрыты ў 1993 годзе па ініцыятыве Падляшскага аб'яднання невідучых. Інвалідам, якія не могуць наведаць бібліятэку, дастаўляем запатрабаваныя кнігі на дом пасрэдніцтвам апякунак Гарадскога асяродка сацыяльнай дапамогі.

— Ці Гарадская бібліятэка выконвае павятовую ролю?

— Не, але тэма адкрытая і калі б староста выступіў з такой прапановай, дык наша бібліятэка адпавядае такім патрабаванням. Маем выдатны кнігазбор, інфарматычную базу, падрыхтаваны персанал. Прапановы з нашага боку не далі станоўчага выніку, бо пават не меў сродкаў. Думаю, што новы староста вернецца да гэтай тэмы.

— Калі б бібліятэчны бюджэт быў большы, на якія мэты спадар дырэктар прызначыў бы тыя сродкі?

— Наш бюджэт даволі пастаянны, але калі б быў ён большы, надбаўку прызначылі б на куплю новых кніг, бо іх цэны растуць, асабліва даведнікаў. На гэтыя кнігі найбольшае запатрабаванне і яны хутка зачытваюцца і зносяцца, нішчацца.

— Ці бібліятэка арганізуе нейкія атракцыёны для дзяцей у час канікул?

— Арганізуем "Канікулы з бібліятэкай" — блок мерапрыемстваў для дзяцей, якія праводзяць канікулы ў горадзе. Гэта конкурсы, забавы, экскурсіі ў музей, сустрэчы з цікавымі людзьмі і г.д.

— Дзякую за размову.

Гутарыў Міхал Мінцэвіч

У камісіі працавалі (справа) Міраслава Маркевіч (стаіць), Анна Кандрацюк, Тамара Бількевіч, Ніна Абрамюк, Анна Лаеўская, Вера Акочук, Тамара Русачык і Ян Карчэўскі

Праверка ведаў і ўмеласцей

У раённых элімінацыях прадметнага гімназічнага конкурсу па беларускай мове, які 10 лютага адбыўся ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы, прынялі ўдзел 28 вучняў з 9 школ. Гімназісты пісьмова адказвалі на пытанні і выбіралі правільныя адказы з прадстаўленых ім прыкладаў.

— Пытанні падрыхтаваны былі паводле крытэрый па праверцы ведаў па літаратуры і ўмеласці вучняў, — заявіла Міраслава Маркевіч, старшыня конкурснай камісіі, настаўніца беларускай мовы ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Бельску-Падляшскім.

Конкурсныя пытанні тычыліся літаратурных твораў, жанраў у літаратуры, народнай творчасці, прозвішчаў найбольш вядомых беларускіх пісьменнікаў, біяграфічных звестак і дат гістарычных падзей. Вучням трэба было знайсці мастацкія сродкі і мяняць дыялектную мову на літаратурную.

Гімназісты па-рознаму ацэньвалі конкурсныя пытанні.

— Мы больш вучыліся па гісторыі і не памяталі ўсіх імёнаў пісьменнікаў. Ведалі "белавежцаў" — паэтаў, але цяжэй было ўспомніць празаікаў, — сказалі Марта Філіповіч і Бася Каліноўская з Гімназіі н-р 2 у Гайнаўцы.

— Настаўнікі напалохалі нас і мы думалі, што конкурс будзе цяжэйшым. Найбольш складанымі былі пытанні па гісторыі. Лягчэй было адказваць па літаратуры, бо памяталіся беларускія пісьменнікі, — гаварылі Ева Багроўская і Аня Скавародка з Гімназіі ў Дубічах-Царкоўных.

— Найцяжэйшымі былі пытанні па гісторыі, а найлягчэйшымі — літаратурныя, — сказала Наталля Бабулевіч з бельскай "тройкі".

— Складаным было пытанне пра Статут літоўскі, — дабавілі Эвеліна Пліс, Анета Трафімюк і Аня Адамюк з Гімназіі ў Чыжах.

— Добра было б, каб у конкурсных працах было больш тэкстаў, паводле якіх вучні маглі б адказваць на пытанні, — заявіла настаўніца беларускай мовы з Комплексу школ у Дубічах-Царкоўных Галіна Трашчотка.

Пасля праверкі прац аказалася, што ў цэнтральны этап кваліфікаваны былі 11 асоб. Сярод іх найбольш балаў сабралі Наталля Кучынская, Бэата Хіліманюк і Марта Добаш з Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Бельску-Падляшскім, Юстына Вышкоўская з Комплексу школ у Ягуштове і Эвеліна Пліс з Комплексу школ у Чыжах.

Аляксей Мароз

Свая праграма

"Гэтая беларуская праграма, то як быццам пра мяне і маю сям'ю", — сказаў пра тэлеперадачу "Самі пра сябе" адзін з апытаных Цэнтрам даследавання грамадскай думкі *OBOP*. У пяцібальнай сістэме гледачы ацанілі яе на "пяцёрку", а ў горшым выпадку — на "чатыры з плюсам".

Апытанне, па заказе Польскага тэлебачання, вялося ад 25 лістапада да 9 снежня мінулага года ў Беластоку, Гайнаўцы і Гарадку. Праграму ацэньвалі беларусы ва ўзросце ад 25 да 60 гадоў. Галоўным крытэрыем, паводле якога падбіраліся асобы для апытання, была іх ясная нацыянальная дэкларацыя. Дадатковым — тое, што не ангажаваліся яны ў дзейнасць грамадскіх ці культурных меншасных арганізацый.

Беларускія праграмы Беластоцкага тэлебачання даюць інфармацыю з найбліжэйшай ваколіцы. Таму гледачы ацэньваюць іх як свае, як істотны фактар жыцця рэгіёна. Падабаецца ім тое, што могуць глядзець справаздачы з культурных мерапрыемстваў і даведацца штосьці новае з мясцовай гісторыі і культуры. Старэйшыя гавораць, што гэтыя праграмы прыгадваюць ім настрой і атмасферу дзяцінства.

Праграма "Самі пра сябе" іграе важную ролю ў будаванні і мацаванні тоеснасці беларусаў Падляшша, — адзначыў ОВОР. Дзякуючы адкрытай прэзентацыі меншаснай праблематыкі, маладое пака-

ленне не мае комплексаў, якія паяўляюцца ў выказваннях старэйшых. Праграма паказвае беларускія справы ў станоўчым святле, заахвочвае да актыўнасці на культурнай ніве, асабліва дзяцей і моладзь.

Немалаважны таксама факт, што праграма паказвае беларусаў, іх жыццё і культуру палякам. Дзякуючы гэтаму большасць звыкаецца з тым, што ў Польшчы жывуць іншыя народы са сваёй мовай, культурай. Палякі бачаць, што беларусам няма чаго за сябе саромецца.

Добра былі ацэненыя вядучыя. Як іх выгляд, так і мова. Некалькі маладзейшых крытыкавалі тое, што яны празмерна ветлівыя, а ўся сітуацыя ў студыі занадта статычная. Некаторым не адпавядалі дзень і гадзіна трансляцыі, але рашучая большасць выказалася за тым, каб праграма надалей выходзіла ў нядзельны ранак.

Галоўны закід, які ставіўся гледачамі, гэта даўжыня тэлеперадачы. Малодшыя хацелі б, каб працягвалася яна не 15 хвілін у тыдзень, а 30-45 мінут. Старэйшыя заяўлялі, што і гадзінную глядзелі б з зацікаўленнем. Каб было больш эфірнага часу, гаварылі апытаныя, можна было б паглыбіць закранутыя ў праграме тэмы, даваць дакладнейшыя справаздачы з культурных мерапрыемстваў і ўводзіць новыя элементы, якіх дагэтуль не было. Хаця б тэмы скіраваныя да дзяцей. (ак)

Programy telewizyjne dla mniejszości narodowych; OBOP, styczeń 2003

Тулачы лёс

З цікавасцю прачытаў я нарыс Міры Лукшы п.з. "Пані Лёдзя вярнулася" ("Ніва" н-р 7). І адразу ў мяне ўзнікла пытанне: ці варта было пані Лёдзі вяртацца ў слаўную Польшчу? І мой адказ: не! За тое, што калісь бальшавікі вывезлі сям'ю пані Лёдзі недзе з-пад Гродна ў Казахстан, ніхто іх не хваліць. Такія дзеянні асуджаны і таму камунізм навек страціў свой твар і годнасць, бо быў збратаны з д'яблам. Для дэпартаваных новае жыццё на чужыне распачыналася як у пекле, але тыя, што вытрымалі і не палі духам, прыдбалі нейкі аўтарытэт і пашану ў насельніцтве і чынавенстве. Многія з іх, у тым ліку і сям'я Лёдзі, нядрэнна ўладкаваліся, пабудаваліся, адукавалі дзяцей. Сваіх нашчадкаў вучаць замежным мовам, каб яны пасля таксама ў свой час далі

драла ў Польшчу, быццам тут галушкі з неба падаюць, калі мясцовым адукаваным мадалым людзям (без блату) няма працы.

Пані Лёдзя памяняла сваю вялікую пенсію ў Казахстане на найменшую польскую і тут даглядае старэчу, які атрымлівае вялікую пенсію і намаўляе яе да жаніцьбы. Яго дзеці не маюць цяпер нічога супраць гэтага плана, але невядома, як будзе пасля. Нашай гераіні сёння цудоўна гучыць польская мова, але магчыма спадзявацца (мо мы гэтага не дачакаем), што прыйдзе час, калі польская мова дойдзе да такой папулярнасці, як сёння наша беларуская. І найпапулярнейшай мовай у нас стане англійская, а польскай будуць карыстацца дома толькі старыя людзі; у ніякім выпадку моладзь. Бо Польшча ўжо сёння стала амерыканскай калёніяй і што Вашынгтон скажа, нашы правадыры паслухмяна выконваюць.

Мікалай Панфілюк

DIKA таронка

Удзельнікі конкурсу Паўліна Чэпэль, Кацярына Астапчук, Барбара Шыманюк, Аліцыя Міранчук, Эдыта Хіліманюк з настаўніцамі Аннай Лаеўскай, Нінай Абрамюк і Марыяй Казімірук

Прадметны конкурс па-беларуску

нага конкурсу беларускай мовы, арганізаваных 19 лютага ў Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Бельску-Падляшскім, прынялі ўдзел 21 вучань з 8 падставовых школ.

У пісьмовых працах трэба было выкарыстаць веды па граматыцы, умець адрозніць літаратурныя жанры і разбірацца ў вясковай абраднасці. Вусна трэба было адказваць на пытанні датычныя прачытанага

У раённых элімінацыях прадмет- тэксту і перакласці сказы з польскай мовы на беларускую. У сувязі з мінулагоднімі 120-мі ўгодкамі з дня нараджэння Якуба Коласа, некалькі пытанняў тычыліся самога пісьменніка і яго творчасці.

> — Пытанні адпавядалі конкурсным патрабаванням і не былі надта складанымі. Аднак узровень падрыхтоўкі вучняў да раённых элімінацый быў нізкі, — заявіла старшыня камісіі Тамара Русачык.

Камісія (у якую ўваходзілі настаў-

ніцы беларускай мовы Ніна Куптэль, Людміла Грыгарук і Яўгенія Тхажэўская) на ваяводскія элімінацыі вылучыла 6 вучняў. Максімальную колькасць балаў здабылі Моніка Сухар з Орлі і Юліта Сахарчук з Бельска. На ваяводскія элімінацыі кваліфікаваны былі яшчэ Аляксандра Лаўранюк і Анна Кандрацюк з бельскай "тройкі", Міхал Каліна з ПШ н-р 4 у Беластоку і Паўліна Чэпэль з Дубін.

Аляксей Мароз

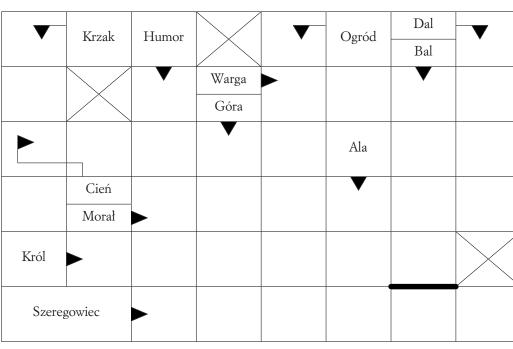
Польска-беларуская крыжаванка № 10

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў "Зорку". Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку н-р 6: Пакет, замак, пік, бібліятэка, парк, стандарт. Шабас, мірт, жабка, цыкл, паляна, купэ, ікс, таката.

Узнагароды — запісныя кніжкі — выйгралі: Кацярына Трашчотка і Кацярына Ляўчук з Новага Корніна, Пётр Герасімюк з Арэшкава, Анна Бурак з Бельска-Падляшскага, Марыёля Кананюк з Нарвы. Віншуем!

6

<u>Вершы Вікшара Шведа</u>

Юныя курцы

Двух сустрэлася юных курцоў, Што яшчэ і бязвусых пад носам. — Мілы дружа мой, будзь здароў, Пачастуй мяне папяросай.

- Я адвык ужо, дружа мой.
- Ад курэння адвык ты, Ваня?
- Дык не, буду шчыры з табой, Я адвык ад частавання.

Вучня ўджаліла пчала

Настаўнік запытаў: — Сынок, Чаму спазніўся на ўрок? — Калі выходзіў я з сяла, Мяне ўджаліла пчала.

- Дык пакажы сваю нагу.
- Я распранацца не магу.
- Тады сядай, Адаме.
- Я сесці не магу таксама.

Дзённік Міколы

Кантрольная

Мінула шмат часу ад конкурсу жывапісу. Я і мае сябры ўжо пра яго забылі. Ярак не мог дараваць, што ў той дзень быў у Празе. З другога боку заступніцтва ўпартай Дамінікі прынесла нам перамогу. Ну, добра.

Лепш паслухайце, як мы правялі апошні тыдзень школьнага года.

- Я праверыў вашы кантрольныя, аб'явіў спадар Вожык.
 - Якія ў нас ацэнкі? спытала Дамініка.
- Дзве шасцёркі, тры пяцёркі, пяць чацвёрак, усе апошнія атрымалі тройкі, двойкі, адзінкі...
- Скажыце, калі ласка, дакладней! не ўступала Дамініка.

Спадар Вожык усміхнуўся.

— Ну добра, тады паслухайце: шасцёрку атрымалі Тамаш і Ярак, Мікола мае пяцёрку, Марта і Дамініка чацвёркі, Роберт Сыч, Ева Лемеш, Паўля Нязгода, Марк Абрамовіч, Ева Блашчук — тройкі. Мілаш і Сандра атрымалі двойкі.

У класе зрабілася ціха. Сандра і Марк Абрамовіч пачалі плакаць. Я, вядома, цешыўся са сваёй пяцёркі. Яна мяне здзіўляла, бо, між намі, я амаль нічога не напісаў. Проста, не падрыхтаваўся да кантрольнай. Тамаш і Ярак, здаецца, думалі і перажывалі як я.

Пасля ўрока мы ўспомнілі, што спадар Вожык нічога не сказаў пра Аню. Яна, найлепшая вучаніца, атрымала адзінку. Аня была ў добрым настроі і са здзіўленнем спазірала на мяне, Томка і Ярка.

- A чаму ж ты такая вясёлая? не вытрымаў я і спытаў Ляшчынскую.
 - А чаму ты такі вясёлы? адказала яна.
 - Ну, вядома, чаму.
 - Я адчуў, што нешта не так.
 - Мікола, ці ты ўжо не памятаеш...
- Ці не памятаеш, як спадар Вожык нас папярэдзіў.
- Пра што, кажы? Я страціў ранейшую ўпэўненасць.
- Што гэтым разам нашу кантрольную працу ён ацэніць паводле нямецкай сістэмы.
- Я жахнуўся. Сапраўды, была пра гэта гаворка.
- Значыць, запыкаўся я, я атрымаў двойку?

Аня кіўнула галавой.

Я адразу пайшоў да настаўніка і папрасіў, каб паправіць ацэнку. Два дні зубрыў. На трэці дзень паправіў сваю "пяцёрку" на адзінку. Ведаеце... паводле якой сістэмы!

Паветраны шар

Мама Яся шыла шар. Шар быў сапраўдны, такі, які часам бачым на небе, калі памаленьку па ім сунецца, з кошыкам пад сподам, у якім сядзяць людзі. Аэрастат. Ён здалёк здаецца зусім малы. Калі мама Яся Аня шыла шар, славуты паветраны шар студэнцкага аэраклуба, на якім ляталі пасля яе калегі нават над Аўстраліяй, на Кубак свету, сшыла толькі свой маленькі кавалак. Не быў ён, той кавалак, такі і маленькі, але тых частак было шмат-шмат, і толькі калі спалучылі ўсе часткі шара, атрымаўся ён вялікі. Каб, падагэрты газам, набраўшы цяпла ў чашу, узняўся ў паветра разам з кашом і пасажырамі...

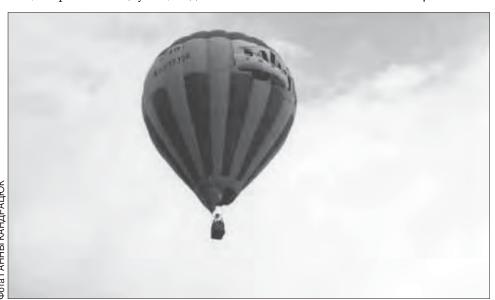
Ды здалёк тае латкі, што сшывала мама Яся Аня, амаль і не відаць — столькі тае матэрыі, здаецца, як на палец. А калі б не было яе — не было б і цэлага аэрастата. Так бывае — без таго, што ўгледзіш здалёк, не бачыш цэласці. А без любога кавалачка, нават найменшага, цэласць будзе няпоўная. І калі б не было кавалка, які сшывала мама Яся, шар не паляцеў бы, вядома...

І хоць Ясева мама ніколі на тым аэрастаце не лятала, будучы нават сябрам студэнцкага аэраклуба — якраз кончыла навуку ў вышэйшай школе, стала на працу, выйшла замуж, нарадзіла сына... — з вялікім хваляваннем сачыла за сваім шарам на небе...

- Гэта мамін шар! кожны раз з гонарам заяўляў Ясь калегам, калі над горадам павольна плыў паласаты аэрастат студэнцкага клуба.
- Як ён "мамін"! смяяліся суседскія дзеці, асабліва хлопцы. Яна ж на ім не лятала! І яна ўжо... старая! І не паляціць!
- А не, паляціць, і я з ёю!.. Ясь стараўся гаварыць упэўнена.

Ды аднойчы... Гэтак, як у казцы бывае... На Дзень дзіцяці на латарэі Ясь выцягнуў фант-узнагароду — палёт на аэрастаце. І, падумайце, якраз на гэтым самым, хоць у горадзе шмат ужо ёсць такіх паветраных шароў, а маміны калегі выйгралі нават сусветныя спаборніцтвы! І разам з мамай узняўся Ясь на аэрастаце над Беластокам.

А мама ў Яся— заўсёды маладая! Міра Лукша

Незабыўны дзень

23 студзеня гэтага года мне ўпершыню давялося прысутнічаць на свяце, прысвечаным бабцям і дзядкам вучняў І "б" класа Пачатковай школы н-р 5 у Гайнаўцы.

Прыйшоўшы загадзя, назіралі за дзецьмі, якія прыплюснуўшы насы да акон, з нецярпеннем чакалі гасцей. Па меры напаўнення залы колькасць нецярпліўцаў змяншалася. Яны, бы на крылах, убачыўшы праз зімовыя шыбы абрысы родных твараў, ляцелі насустрач святочна апранутым бабулям і дзядулям. Праводзілі іх у залу і, прысмірэўшыя і задаволеныя, з гордасцю пазіралі на тых, хто чакаў.

Не менш за вучняў хвалявалася і іх настаўніца Раіса Ліпка.

— Ці не будзе сярод яе выхаванцаў пакрыўджаных адсутнасцю блізкіх? Ці не разгубяцца дзеці перад вялікай аўдыторыяй? Ці ўсё атрымаецца так, як запланавана?

Хваляванне настаўніцы перадавалася дзецям, але не перашкаджала ўрачыстасці моманту. Звонкія галасы Мацея Гацуты, Асі Астапчук і Яку-

ба Хацкевіча парушылі напружаную цішыню залы — і свята пачалося.

Дружныя спевы, цудоўныя вершы, шчаслівыя ўсмешкі дзяцей успрымаліся гледачамі са слязамі радасці ў вачах. А калі з вуснаў Міхаліны Герасімюк прагучаў верш пра бабулю і на беларускай мове, зала ўзарвалася апладысментамі.

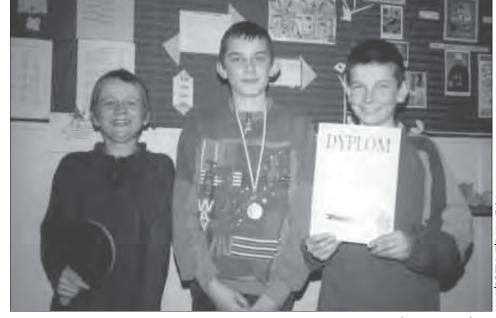
Пасля была сцэнка пра тое як Бог стварыў дзядулю і бабулю, якую прыгожа выканалі Павел Паскробка, Вераніка Куптэль і іншыя вучні.

За шчырыя словы і пачуцці ўнукаў прысутныя дарылі ім апладысменты. Усім было ўтульна і прыемна ў атмасферы дабра і ўзаемаразумення, што панавала тут у гэты студзеньскі халодны вечар.

Вялікі дзякуй настаўніцы за цудоўную падрыхтоўку, за шчырасць і непасрэднасць, за любоў да дзяцей і да сваёй такой нялёгкай працы.

Адзінае, што азмрочвала свята — адсутнасць некаторых бабуль і дзядуль, якія не змаглі трапіць у гэты дзень у школу.

Тамара Лаўрэнчук

Тэнісісты са Старога Ляўкова: Эміль Анішчук, Андрэй Гжыбоўскі і Табіяш Крэшпянюк

"асп" у Гайнаўцы

14 лютага ў Гайнаўскім доме культуры адкрылася выстаўка карцін маладых мастакоў, удзельнікаў гуртка "асп" (аматарскія сустрэчы, пластычныя). Былі паказаны працы дзяўчат з гайнаўскіх ліцэяў, і не толькі. Свае карціны паказалі: Уля Вяршко, Барбара Келбашэўская, Юстына Арабчук, Іаанна Врублеўская, Ева Галавачык, Гося Кучко, Анеля Каўшыла, Эмілія і Эля Антанюк.

Выстаўку пад загалоўкам "Варштаты" падрыхтавала Зінаіда Якуць — заснавальніца гуртка. Гурток існуе з верасня 2002 года і карыстаецца ўсё большай зацікаўленасцю моладзі. Кожную пятніцу моладзь займаецца іншай тэмай, таму на выстаўцы многа цікавых прапаноў.

— Мы працуем у розных тэхніках — аловак, пастэль, фарба, туш, а нават шарыкавая ручка. Займаемся роз-

нымі тэмамі: нацюрмортам, эцюдам постаці ці накідам інтэр'еру. Думаю, што гэтыя працы цікавыя, — сказала Зінаіда Якуць на адкрыцці выстаўкі, заахвочваючы гасцей паглядзець карціны.

На выстаўцы многа штрыхоў, а гэта таму, што большасць удзельнікаў дасканаліць работу з алоўкам, хаця пані Зінаіда дае многа магчымасці, каб выказацца ў іншых формах.

Пластычныя спатканні схіляюць моладзь да мастацтва, тут завязваюцца новыя знаёмствы. Утульная атмасфера гэтаму спрыяе. Сардэчна запрашаю ўсіх, хто любіць займацца мастацтвам (асабліва хлопцаў) на 2-гадзінныя сустрэчы з алоўкам і пэндзлем. Заняткі адбываюцца ў кожную пятніцу ў Гайнаўскім доме культуры.

Ева Галавачык, III кл. белліцэя ў Гайнаўцы

Легенда пра вёску Тапаркі

Даўно-даўно на месцы сённяшняй вёскі Тапаркі рос непраходны лес. Раслі тут, перад усім, хваёвыя дрэвы. Сярод соснаў і елак дзе-нідзе сустракаліся магутныя дубы і клёны. Людзі, якія жылі непадалёк бору, ахвотна прыязджалі сюды, бо бор быў дасканалым месцам адпачынку. З'язджаліся сюды таксама па драўніну для будовы хатаў і па дровы. Паляўнічыя палявалі звяроў. Жанчыны збіралі грыбы і ягады. Дзеці займаліся збіраннем шышак, кветак і сухога ламачча.

Аднойчы ў бор прывандраваў мужчына, у якога згарэла хата. Ён не меў куды дзецца, таму прыдумаў жыць у лесе. На пачатку вырубаў тапаром

часціну бору. Потым складаў вялікія калоды. Пасля пачаў будаваць хату. Людзі, якія прыязджалі ў лес, убачылі адзінокага мужчыну, які будаваў хаціну. Рашылі яны пабудаваць у гэтым месцы вёску. Рубалі тапарамі лес і будавалі невялікія хаты са стрэхамі. Узнікла вёска, якую назвалі Тапаркі. Назва вёскі нагадвае жыхарам, што дзякуючы тапарам яны маглі пабудаваць сваю вёску. Гэтае здарэнне мела месца ў XVII стагоддзі. Магчыма, калі б не той чалавек, які прыдумаў жыць у вялікім бары, гэтае месца праіснавала б у нязмененай форме да нашых часоў.

Анна Нікалаюк, І "ц" кл. Гімназіі ў Бельску-Падляшскім

Падкормліваюць птушак і дзічыну

У снежную зіму ў вучняў Пачатковай школы ў Старым Ляўкове (Нараўчанская гміна) асаблівы клопат пра падкормліванне птушак і лясной звярыны. Найперш на ўроках зрабілі кармушкі для птушак ды павесілі іх на дрэвах на прышкольным панадворку. У школе арганізавалі складзік, у якім захоўваюць зерне збожжа, крупу, семечкі сланечніка, крошкі хлеба, сала, тлушч.

Ляўкоўскія вучні з І-VІ класаў падкормлівалі птушак бесперапынна падчас зімніх канікул і робяць гэта цяпер. Найбольш часу гэтаму занятку прысвячаюць вялікія любіцелі птушак Юрка Драўноўскі і Эміль Анішчук — абодва яны з шостага класа. Да птушыных сталовых часта наведваюцца снегіры, сініцы, амялушкі, сарокі і вароны.

У лесе за Старым Ляўковам школьнікі і настаўніцы ладзілі таксама "ёлку" для дзікіх жывёл і птушак. На ёй вешалі яблыкі, моркву, скрылёчкі сала, скарынкі ад хлеба, клалі ля яе сена, ставілі снопікі аўса. Да "ёлкі" прыбягаюць зайцы і дзікі, а з птушак курапаткі. Сюды ахвотна прылятаюць сініцы паласавацца тлушчам ды семечкамі. (яц)

9.03.2003 **Зорка** № 10

"Partyzone" не стаіць на месцы

Як піша мінская "Музыкальная газета", "такой імклівай раскруткі новых суперзорак у Беларусі яшчэ не было" ("МГ" № 35 за 03.12.2002). Дый сапраўды, хто ведаў "Partyzone" яшчэ хоць год таму? Але ўвесну 2002 года яны ўпершыню з'явіліся сярод прызнаных гігантаў беларускай рок-сцэны ("Zet", А. Памідораў, "Žygimont VAZA", "Splenetic") на высокатыражных СD-зборніках кампаніі БМAgroup "Hardcoreманія: чаду!" і... імкліва пашыбавалі ўгору. Іх адразу назвалі самай гітовай рок-фармацыяй Беларусі.

Нашы чытачы ўжо ведаюць, што менавіта "Partyzone" заваяваў Grand Prix фестывалю "Басовішча-2002", але наўрад ці ім вядома, як вырашаўся лёс гэтага прыза. Дык вось, апынуўшыся на тым журыйным пасяджэнні, магу засведчыць, што XIII "Басовішча" атрымалася самым hi-fiным паводле ўзроўню канкурсантаў, таму сябрам журы было асабліва цяжка зрабіць пэўны выбар. Калі больш-менш стабільныя адзнакі атрымала бярозаўскае "БН", дык былі спрэчкі і аб "Stod", і аб "Deadmarsh", і аб "Дзеях", і аб "Армагедоне", але вось хто бясспрэчна і аднагалосна выклікаў толькі найвышэйшыя адзнакі, дык менавіта "Partyzone".

Няма нічога дзіўнага, што ў Мінску гурт таксама пачаў усё больш прывабліваць увагу прадзюсераў, сярод якіх самы актыўны — сапраўдны беларускі Warner Bros — Віталь Супрановіч нарэшце знайшоў кампаньёнаў на фінансавую падтрымку дэбютнага альбома "Partyzone" "Трэба рабіць". Дзякаваць Богу, гурту хапіла розуму не кінуцца на зычлівыя абяцанкі (як летась "Імпэт") ды захаваць вернасць тым, хто без націску даў ім выявіць сябе. Такім чынам выдаўцамі альбома сталі "БМAgroup" і малады лэйбл "Prynamsi-records". І якое выданне ў іх атрымалася! З выразнай павагай да стваральнікаў творчага матэрыялу як да суперзорак. Там і буклет з тэкстамі ўсіх песень, і бонус-"Трэба рабіць" ды каларытныя відэазапісы "Завірухі" і стынгаўскай "The bed is big without you"). А паралельна па крамах і білетных касах разышліся плакаты і календарыкі "Partyzone".

Калі гэты дыск як-небудзь трапіць у рукі нашых чытачоў, з прыемнасцю можам звярнуць іхнюю ўвагу, што проста на тытульнай бачыне вокладкі вы знойдзеце згадку і пра сваю любімую газету: на фоне сюррэалістычнай карціны мастака Міхася Чарнавуса змешчана цытата пра гурт "Partyzone" акурат з апублікаванага ў нас рэпартажу Міколы Ваўранюка пра тое "Басовішча".

I раз ужо гаворка там ідзе цераз параўнанні "Partyzone" з супермодным нямецкім рок-праектам "Rammstein", не магу не звярнуць увагу на дыскусію, якая развярнулася з гэтай нагоды ў мінскай прэсе. Бадай, нельга не пагадзіцца з высновамі папулярнай маладзёжнай газеты "Пераходны ўзрост": "Бадай, "Partyzone" тонка прасякнуў структуру "рамштайнаўскіх" рэцэптаў стварэння гітоў, але грунтуе яе на выразна сваёй меладычнай аснове. Менавіта меладычнай, а не маршавай, як у тых немцаў" ("ПУ" № 36 за 27.09.2002).

Цікава, што ўжо на "Басовішчы" гучалі многія кампазіцыі будучага альбома: "Худыя боты", "Не паспеў у лес", "Дадому", "Трэба рабіць" (апошняя нават трапіла на дыск і ў студыйнай, і ў канцэртнай версіях). І ўсё ж многія, але не ўсе. Напрыклад, кавер рамштайнаўскай "Чакайце сонца", які фэстаўская публіка чула на развітанне, у альбом якраз не трапіў, ну а здзеклівая пародыя з маскоўскага гурту "Ария" — "Хто я?" або адзіная рускамоўная piosenka "Танцуй" з пэўных прычын не прагучала на "Басовішчы". І хоць я не крытыкую моўную палітыку фестывалю, якая і стварыла ягоны прэстыж, але song for russian brother і не магла прагучаць на іншай мове:

Здесь сожжена земля, и высохли колодцы, И солнце уже не похоже на солнце.

Здесь боги на землю посылали проклятья, А люди смеялись, глядя на распятье...

Танцуй, если хочешь, танцуй.

Танцуй, если можешь.

Маўляў, танцуй, браток, ператварыўшы багацейшую краіну Еўропы ў адхожае месца сваёй вялікай імперыі.

На жаль, бас-гітарыста Паўлюка Коцкага, які напісаў гэтую пранізлівую (словы і музыка) ужо замяніў у калектыве басіст згаданага вышэй "Імпэта" Зміцер Астроўскі, але з не меншым імпэтам і шацункам узяўся за тэксты і музыку гітарыст Яўген Цылікаў, які, па сутнасці, і стварыў "Partyzone" яшчэ ў 1994 годзе ды з таго часу заставаўся душой калектыву, ягоным маторам. З першага складу захаваўся яшчэ і Дзяніс Вячэрскі, калісьці клавішнік, а цяпер вакаліст. Удалым набыткам сталі год таму другі трэкі (у тым ліку і басовішчаўскі live гітарыст Мікіта Басалаеў і бубнач Аляксей Яфрэменка. Іхняе агульнае фота дызайнер альбома Ягор Шумскі размясціў паводле класічных узораў залатой для рока эпохі 70-х на тыльніку, дзе ёсць і поўны рэестр удзельнікаў запісу, і іншыя выходныя звесткі. А сам запіс быў зроблены на ўласнай студыі Яўгена Цылікава "Out of Records", хоць сам ён яшчэ марыць папрацаваць з дыхтоўнымі адмыслоўцамі студыі "Hertz" у Беластоку, бо права на гэта дала яму перамога на "Басовішчы". Дый ёсць ужо што запісаць з новых твораў — "Partyzone" не стаіць на месцы.

Вітаўт Мартыненка

PS. Уладальнікі камп'ютэраў могуць завітаць у госці да "Partyzone" праз павуцінку http://partyzone.by.ru/

Partyzone, "Трэба рабіць", Мінск 2002, BMAgroup/Prynamsi-records.

Фільмавы вечар

"Вялікае грэчаскае вяселле" (*My Big Fat* Greek Wedding) у рэжысуры Джоэля Цвіка спадабаецца напэўна ўсім аматарам ка-

Галоўная гераіня Таола (Нія Вардалас) вядзе спакойнае жыццё, працуе афіцыянткай у рэстаране бацькі, аднак не з'яўляецца шчаслівым чалавекам. Хаця ёй трыццаць гадоў, не патрапіць прыгожа апрануцца, ні знайсці супольнай мовы з мужчынамі...Сітуацыя змяняецца, калі ў яе жыцці паяўляецца Ён! Незнаёмы...

Пад яго ўплывам Таола мяняе работу, пачынае камп'ютэрныя курсы, наведвае салоны моды і з брыдкай, старой дзевы змяняецца ў цудоўную жанчыну. Але не ўсё выглядае так цудоўна. Праблема ў тым, што Таола вымушана захаваць гэта ўсё перад сям'ёй, бо, як гаворыць яе бацька, грачанкі паявіліся на зямлі з трох прычын: па-першае, каб выйсці замуж за грэка, па-другое, нарадзіць яму дзяцей і па-трэцяе, даглядаць сям'ю да канца жыцця. Іан (Джон Корбет) — бо так называецца гэты незнаёмец, паходзіць з зусім іншага асяроддзя і цяжка яму зразумець паводзіны сям'і нарачонай. А калі даходзіць да спаткання дзвюх сем'яў... Пабачце самі што было далей, я скажу яшчэ, што будзеце напэўна задаволены з выбару!

"Любіць — не любіць" (A La Folie... Pas Du Tout!) аўтарства Летыцыі Каламбані гэта таксама гісторыя любві, якая не заўсёды прыносіць радасць, але часам і слёзы... Аднак фільм гэты не пазбаўлены гумару!

Маладая, прыгожая і таленавітая мастачка Анжэліка ўлюбляецца ў свайго суседа. Хаця мужчына намнога старэйшы за яе і да гэтага ў яго цяжарная жонка, Анжэліка не паддаецца. Цэлы час жыве ў перакананні, што Луі разыдзецца з жонкай, бо то яна — Анжэліка — жанчына яго жыцця!

Аднойчы Луі не прыходзіць на спатканне, потым на другое, трэцяе... Праблемы ў фірме, нястача грошай спрычыняюцца да таго, што Луі вяртаецца да жонкі, а Анжэліка ад роспачы робіць такія рэчы, што...

І тут наступае зварот у дзеянні! Усю гісторыю пачынаем аглядаць ад пачатку вачыма Луі і з слязлівай "love story" атрымліваецца псіхалагічная драма. Сапраўдны вобраз жыцця чалавека, які не можа знайсці свайго месца на свеце.

"Гісторыя Антуана Фішэра" (Antwone Fisher) гэта рэжысёрскі дэбют вядомага акцёра Дэнцэла Вашынгтона. Галоўны герой Фішэр, выхаваны чужымі людзьмі, ніколі не пазнаў сваіх бацькоў, не адчуў сямейнага шчасця. У дарослае жыццё ўвайшоў з пачуццём чужыны, злосці. Калі трапіў у армію, пачаліся праблемы. Агрэсія да асяроддзя давяла да таго, што трапіў ён на тэрапію да славутага псіхолага — доктара Давенпорта. Фішэр прымае тэрапію як найгоршае з магчымых пакаранняў. Вопыт доктара і дапамога прыгожай Шэрыл даводзяць да таго, што Фішэр пачынае спаглядаць на свет зусім інакш але... Што было далей пабачце самі!

Паўліна ШАФРАН

Новапаўсталы мужчынскі хор

У Бельску-Падляшскім нядаўна заснавалі беларускі мужчынскі хор. Яго першае публічнае выступленне адбылося 16 лютага на раённым фестывальным аглядзе "Беларуская песня 2003", арганізаваным Беларускім таварыствам. Хор зарэкамендаваўся даволі добра. У фестывальным спаборніцтве заняў другое месца ў катэгорыі сучаснай песні. А 23 лютага на цэнтральным фестывальным аглядзе ў Беластоку праявіў яшчэ вышэйшы мастацкі ўзровень у песні "Сонца ў азярцу" і атрымаў таксама высокую ацэнку — другое месца ва ўспомненай катэгорыі. Як на дэбютанта гэта вельмі добра.

Заснаванне ў Бельску яшчэ аднаго, і то мужчынскага хору, непасрэдна звязана з асобай Паўла Лемеша. Ад даўжэйшага часу думаў ён стварыць такі калектыў, рабіў пэўныя захады. І ў рэшце рэшт дабіўся ажыццяўлення сваіх думак. Знайшоў чатырнаццаць чалавек з добрымі галасамі,

правёў з імі размову і заахвоціў да ўдзелу ў харавым калектыве. У арганізацыйных справах дапамагаў яму любіцель беларускай песні Анатоль Навіцкі. Шмат было рознага роду цяжкасцей, але неяк удалося іх перамагчы і прыступіць да рэпетыцый пад мастацкім кіраўніцтвам Міхася Жаўрыда з Гродна. Салідна ўсе папрацавалі і дабіліся добрых вынікаў на ніве беларускай песні.

Ад усёй душы хочацца пажадаць новапаўсталаму, яшчэ не "ахрышчанаму" мужчынскаму хору выдатных поспехаў на сваім артыстычным шляху, каб нёс ён высока і годна сцяг нашай беларускай песні, сцяг беларушчыны.

Думаю, што варта падкрэсліць і той факт, што арганізацыйны кіраўнік хору Павел Лемеш з'яўляецца членам Галоўнага праўлення, а харыст Анатоль Навіцкі членам Галоўнай рэвізійнай камісіі БГКТ. Міхась Хмялеўскі

Конкурс малых грантаў

Цэнтр грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь аб'яўляе трэці выпуск Конкурсу малых грантаў для няўрадавых арганізацый і ўстаноў, якія працуюць у карысць беларускай нацыянальнай меншасці. На конкурс прызначаецца 100 тысяч зл. з датацый Фонду Форда. Аб дафінансаванні могуць ха дайнічаць няўрадавыя арганізацыі і ўстановы, якія вядуць адукацыйную і культурную дзейнасць. Арганізатары рады бачыць праекты накіраваныя на мацаванне нацыянальнай тоеснасці беларускай меншасці, а таксама на пашырэнне ведаў пра беларускую культуру сярод жыхароў Падляшша. У рамках праграмы на фінансавую падтрымку могуць разлічваць праекты адукацыйнага, выдавецкага, культурнага і самаўрадавага характару.

Праекты павінны быць перададзены ў сядзібу Цэнтра грамадзянскай адукацыі Польшча-Беларусь да 8 красавіка 2003 г. праз пасрэдніцтва пошты або асабіста. Вынікі конкурсу будуць аб'яўлены 16 красавіка 2003 г. Тэрмін рэалізацыі праектаў: май 2003 г. — сакавік 2004 г. Дэталёвыя інфармацыі: www.bialorus.pl (банэр Konkurs Malych Grantów), а па тэлефоне — 744-51-51 у Гжэгажа Смулкі. Заявы трэба дасылаць на адрас: Centrum Edukacji Obywatelskiej Polska-Białoruś, 15-888 Białystok, ul. Wyszyńskiego 2, lok. 87.

Дзякуем усім, хто аказаў нам падтрымку, спачуванне або быў з намі, калі ў апошнюю дарогу праводзілі мы нашу Маму, Жонку і Бабулю Зофію ПЯКАРСКУЮ. Сям'я

Помнік "Апошняя восень"

Ляўкі Янкі Купалы

Некалькі дзён да нашага прыезду музей Янкі Купалы ў Ляўках наведаў Аляксандр Лукашэнка. З'явіўся ў стылі купалаўскіх герояў з г.зв. "Ляўкоўскага цыкла" — на верталёце.

Цяпер у Ляўках не спяць па ночах. Баяцца гневу "бацькі".

- Ой, мілыя! — ледзь не плача прыбіральшчыца, — мы не вінаватыя...

На ўсялякі выпадак у Ляўках навялі стэрыльны парадак, скасілі траву, вымелі сцежачкі, памалявалі лаўкі.

Аляксандр Лукашэнка з'явіўся нечакана, на паўгадзіны да адкрыцця музея. "Бацька" пастукаў у дзверы, але там яго не пачулі. Пацалаваўшы музейную клямку, прэзідэнт прагуляўся яшчэ па панадворку, а пасля сеў у верталёт і адляцеў за Днепр.

Мы адны скарысталі ад прэзідэнцкай акцыі. У музеі нас прынялі як гогалеўскіх рэвізораў. Каб пабачыць музей, трэба раней дамовіцца. Нас пра нішто не пыталі і ў нічым не дакаралі. На ўсе пытанні мы атрымалі адказы. Білеты купілі ў канцы экскурсіі, карацей, калі высветлілася клапатлівая для ўсіх сітуацыя.

Музей Янкі Купалы ў Ляўках шыкоўны. На старых фатаграфіях паэт выглядае "буржуём". Элегантны, у капелюшы, з папяроскай або ля аўтамабіля "Шаўрале". Гэты імідж удала спалучаецца са шляхетным, сумным абліччам паэта.

Не здзіўляе, што Купала абраў Ляўкі на месца летняга адпачынку. Прыдняпроўе ўражвае стыхійнай прыгожасцю. Дом літаратара прыхаваны сярод соснаў, бяроз і арэшніку, стаіць на высокім беразе Дняпра.

Дачу і аўтамабіль Купала атрымаў ад урада на трыццацігоддзе творчай працы. Падарак тоіць у сабе загваздку. Упершыню паэт наведаў Ляўкі ў 1935 г., у красавіку. Старшыняваў ён творчай камандзіроўцы па Аршаншчыне, у час якой савецкія літаратары знаёміліся з жыццём калгасаў, у канкрэтнасці, поспехамі калгаса "Х з'езд Саветаў". Сам Купала першы праявіў ініцыятыву. У чэрвені і жніўні стварыў г.зв. "Ляўкоўскі цыкл" — 17 вершаў-гімнаў у гонар калгасаў, Чырвонай Арміі, Сталіна, савецкага чалавека.

Затым, у снежні 1935 г., СНК БССР пастанавіў пабудаваць Янку Купалу дачу ў Ляўках.

Найперш аглядаем кантору лесніка Шыманскага. Купала кватараваўся ў доме ляснічага пакуль не паставілі яму дачу.

На стэндах фрагменты напісаных тут твораў, карціны на ляўкоўскія матывы, выказванні М. Горкага. Словам — прапаганда шчасця і касмічных перспектыў. Найцікавейшыя фатаграфіі і аповеды загадчыцы музея Галіны Упеўнік.

Спыняемся ля асаблівай фатаграфіі — Уладзіслава і Янка Луцэвічы сустрэліся з нагоды Свята жанчын з мясцовымі сялянкамі. На тварах калгасніц узрушанасць.

— Людзі з іх былі шчырыя, простыя, — кажа пра Луцэвічаў наш экскурсавод. — Сам Купала любіў дзяцей. Набярэ іх у машыну і катае. І меў заўсёды поўныя кішэні цукеркаў.

У Ляўках паэт напісаў культавы савецкі верш для дзяцей "Хлопчык і лётчык".

Дача Янкі Купалы ў Ляўках

— Гэта любімы твор Юры Гагарына, — спадарыня Упеўнік паказвае нам аўтограф касманаўта, якім тут вельмі ганарацца. Даслала яго маці Гагарына.

Гісторыя верша мясцовая: аднойчы на вуліцы ў Ляўках сустрэў Купала хлопчыка, які імкліва бег насустрач, колам кружачы перад сабой рукі; ён бег і гудзеў, пераймаючы гук самалёта.

— Кім хочаш быць? — кінуў яму Купала.

— Лётчыкам, — адказаў на ляту падшпарак.

У 1937 г. пабачыць свет аднайменны светла-радасны зборнік для дзяцей, а пяць гадоў пазней герой стане абаронцам савецкай радзімы. Купала піша адзін са сваіх апошніх твораў — "Хлопчык і лётчык на вайне".

Ляўкоўскі перыяд Купалы выпадае ў самыя змрочныя гады сталінізму. Паэт піша прапагандысцкія вершы, пад загад. У Ляўках пакідае натхненне, літаратар хварэе, ходзяць чуткі пра залежнасць ад алкаголю. Пра самагубства.

У Ляўкоўскім музеі ўсе гэтыя спрэчныя тэмы замоўчаны. Купала, хоць часам "буржуй", у асноўным народны пясняр. На адной карціне ў лапцях. Калгаснікі і паэт, як роўны з роўным, гутараць пра шчаслівае заўтра. З другога боку — мы многа даведаліся пра Купалу, як чалавека. Галіна Упеўнік расказала гісторыю адной удавы, у якой захварэла дзіця і адначасна здохла карова. Паэт пашкадаваў няшчасную. Ён вылажыў рублі і загадаў паехаць на рынак у Копысь купіць карову — каб было малачко дзіцяці. Спансараваў таксама пабудову ясляў і маста.

Калі ў 1941 г. паэт уцякае ад нямецкай арміі на ўсход, будзе праводзіць яго ўся вёска. Вяскоўцы плачуць, бласлаўляць на дарогу. — Каля Смаленска Купала просіць спыніцца, — апавядае наша апякунка, — паэт ідзе ў поле, абдымае і цалуе зямлю. Прадчувае смерць на чужыне.

Тыдзень пазней згарыць дача. Адбудуюць яе на стагоддзе з дня нараджэння.

У сумным настроі скульптура Анатоля Анікейчыка— "Апошняя восень".

Лірычны герой Купалы "35" года, як апантаны ірвецца ў палёт. Стаць лётчыкам марыць сялянская дочка ў вершы "Алеся", чацвёрты сын бальшавіка-марака ў вершы "Сыны", летуценніца-гераіня "Песні трактарысткі", якая, дарэчы, закаханая ў трактар "Сталінец":

Паляту я, трактар, "Сталінец" мой слаўны, дзе ваблокі ходзяць, плаваюць дзе плаўна. Даляту да зорак, Вольная дзяўчына, Стуль табе, мой мілы, Адну зору скіну. І пашлю ад сонца Табе прывітанне Аб маім вялікім Да цябе каханні.

Сам паэт быў вядомы як аматар жаночай красы, яго сустракалі ў Копысі ў кампаніі мясцовых прыгажунь. Аб палётах у гэтым напрамку няма афіцыйных гісторый.

Музей працуе на "аптымізме".

Візіт Аляксандра Лукашэнкі ў Ляўках, нікога, вядома, апрача нас, не здзіўляў. Прэзідэнт родам з недалёкай Аляксандрыі, што на другім баку Дняпра. Там якраз ішла адбудова роднай хаткі — дар кіраўніку дзяржавы ад беларускага народа на 48-я ўгодкі з дня нараджэння.

Ганна Кандрацюк

Брат паэта

У апошнія гады не паніжаецца інтарэс да ўсяго, што звязана з жыццём, творчасцю і атачэннем Адама Міцкевіча. Мяркую, што чытачам "Нівы" будуць цікавымі звесткі пра ягонага малодшага брата Аляксандра, магістра рымскага і грамадзянскага права, ардынарнага прафесара універсітэта святога Уладзіміра (сёння Кіеўскага універсітэта імя Т. Шаўчэнкі) і Харкаўскага універсітэта.

Аляксандр Міцкевіч нарадзіўся ў 1804 годзе. Закончыў факультэт права Віленскага універсітэта са ступенню

магістра. З 1827 па 1834 год працаваў настаўнікам рымскага і грамадзянскага права ў Валынскім ліцэі. У 1834 годзе прызначаны экстраардынарным, а ў 1836 годзе ардынарным прафесарам універсітэта святога Уладзіміра па кафедры рымскага права. Адначасова выконваў абавязкі сакратара факультэта права, быў саветнікам праўлення факультэцкага камітэта.

Аляксандр Міцкевіч быў першым прафесарам права ва універсітэце святога Уладзіміра. У 1839 годзе — пераведзены прафесарам рымскага права ў Харкаўскі універсітэт, дзе працаваў да 1858 года і быў звольнены па асабістай просьбе ў чыне надворнага саветніка.

Прафесар Аляксандр Міцкевіч чытаў

лекцыі студэнтам па курсах "Агульныя ўводзіны ў правазнаўства", у якім падаваў метадалогію права і тагачасную сістэму вывучэння рымскага права; "Гісторыю рымскага права да Юстыніяна", "Гісторыю рымскага права ад Юстыніяна да паловы XIX стагоддзя", "Сістэму прыватнага рымскага права", усяго па 6 гадзін на тыдзень. Усе курсы прафесар Аляксандр Міцкевіч чытаў па асабістых канспектах, якія грунтаваліся на працах заходнееўрапейскіх і польскіх правазнаўцаў. Заняткі праводзіў выключна на лаціне, што стварала пэўныя цяжкасці для студэнтаў. Гэтыя цяжкасці прафесар Аляксандр Міцкевіч пераадольваў частымі перакладамі лекцыйнага матэрыялу на рускую мову. Сярод

прафесараў і студэнтаў Кіеўскага і Харкаўскага універсітэтаў Аляксандр Міцкевіч карыстаўся вялікай павагай за глыбокае веданне гісторыі рымскага права, светлы розум і энергічны характар.

Навуковая спадчына Аляксандра Міцкевіча невялікая. Яго біёграфы згадваюць толькі адзіную працу *De juris romani indole* (Аб уласцівасцях рымскага права), надрукаваную ў Харкаве ў 1848 годзе.

Памёр Аляксандр Міцкевіч 16 лістапада 1871 года ў сваім маёнтку ў Кобрынскім уездзе Гродзенскай губерні. Магчыма, што ў архівах Гродзенскай губерні захаваліся звесткі пра маёнтак Аляксандра Міцкевіча і апошнія гады яго жыцця.

Сяргей Габрусевіч

Уладзімір Куптэль: Прозвішчы тых, якія паехалі за нас, на помніку

Хведар Кендысь: Там маёй магілы ня-

Мікалай Федарук: Я вярнуўся, з канём і на сваіх калёсах

Вырваліся з кіпцюроў смерці

У Бельску, на магіле беларускіх сялян забітых "Бурым", з кастрычніка мінулага года стаіць помнік. На дошцы трыццаць прозвішчаў.

Усе яны ехалі са мною, — дробны, худашчавы **Уладзімір Куптэль** прыкурвае чарговую сігарэту. Пускае дым кольцам. — Тааак, мне пашчасціла.

Студзень 1946 года быў марозны, але бясснежны. Колы жалезнякоў грукацелі па замерзлай грудзе. Мужчыны ў кажухах падганялі коней, каб за кароткі зімовы дзень управіцца ў лесе і да вечара вярнуцца дадому. Гаспадары з Арлянскай гміны ехалі па загаду войта па дровы для школы ў Орлі. Сяляне з прыпушчанскіх вёсак — сабе.

— Каля Лазіцы стаяў вартавы ў мундзіры, — успамінае Хведар Кендысь з Ягаднік. — Старое польскае войска, бо арол з каронай, прыкмеціў сусед. Я ў войску не служыў, то мне было ўсё роўна, з каронай ці без. Мінулі мы яго і ўязджаем у вёску. Другі салдат загадвае нам паварочваць з вуліцы налева, заязджаць на падворак. А за намі ўсё новыя заязджаюць. Да поўдня ў вёсцы было поўна людзей.

— У мяне быў воз прыстасаваны да вывазкі дрэва, без гнайнёў, — расказвае Мікалай Федарук, — а ім былі патрэбныя такія, каб пакласці туды салому, прыхаваць стрэльбы і самім выгадна ехаць. І коні добрыя. На вазакоў не глядзелі, стары ці малады, кожны падыходзіў. Узялі і мяне, пасадзілі на чужую фурманку, за чужым канём. Адазвацца не можна было. Я паспрабаваў пажартаваць, то афіцэр схапіўся за кабуру, выцягнуў пісталет і мне жартаў ад-

Войска падзяліла сабраных мужчын на дзве групы: тых, якія павінны былі ехаць абозам і тых, якіх пакідалі ў Лазіцы. Мікалаю Федаруку ўдалося адлучыцца ад першай групы і ўмяшацца ў другую. Бачыў гэта той афіцэр. Федарук памяняўся шапкамі з адным дзядзькам. Так замаскаваны забег у найбліжэйшую хату. Яе гаспадара таксама ўжо ўзялі. У хаце засталася адно старая баба.

— Яна мяне паспрабавала выпіхнуць з хаты, але я ўпёрся і шмыгнуў пад печ. Сядзеў там пакуль не пачуў як па вясковай вуліцы загрукацелі колы. Адседзеў яшчэ трохі і вылез з-пад печы. Тым, хто застаўся ў вёсцы, забаранілі пакідаць яе да вечара. Калі людзі пачалі раз'язджацца, паехаў і я. На сваіх калёсах, са сваім канём.

Хведар Кендысь павёз войска ў Гай-

- Наперадзе скакаў, на забраным аднаму гаспадару жарабцы, афіцэр. Мусіць "Буры". Каля Арэшкава спілавалі тэлеграфны слуп і затрымалі паравоз з Чаромхі. Штосьці пагаварылі і адпусцілі яго. Заехалі мы ў Гайнаўку ад Юдзянкі. Я ехаў спераду, то спыніўся аж пад пераездам на пуці ў Белавежу. Там тыя салдаты пасаскоквалі з калёсаў і пабеглі па рэйках у бок станцыі. Са мною застаўся малады салдацік. Не больш яму было як семнаццаць. Калі мы пачулі стральбу, ён не вытрываў і таксама пабег туды. Загадаўшы мне чакаць яго. Ага, думаю сабе, якраз я цябе тут пачакаю. І па кані! Мне ж у Гайнаўцы кожная вулічка знаёмая. Забіўся я ў глухі завулак, торбу каню на мызу

Васіль ПЕТРУЧУК

Вёскі праваслаўныя

Вёскі праваслаўныя, што на Беласточчыне, Тут былі вякамі, тут жыў наш народ. Працавалі цяжка мы, гнулі спіны кволыя, Кав хапіла хлева ўсім, хаця в да Каляд.

У час другой сусветнай пан у нас змяніўся Гітлераўцы сталі намі валодаць. Шмат вёсак спалілі і людзей пабілі. Зноў нам давялося туга існаваць.

Кончылась у Еўропе крывавая бойня, Селянін з ахвотай галаву падняў: Надаела ж біцца, па лясах блытацца, Трэба гаспадарыць, як Бог прыказаў.

і стаю. Каля мяне хадзілілі якіясь людзі, але ні я да іх, ні яны да мяне нічога не мелі, у кожнага ж свае справы.

Хведар Кендысь чуў, як жаўнеры беглі назад, як штосьці крычалі, як стукаў капытамі той жарабец пад афіцэрам. Дадому падаўся, калі грукат колаў адкаціўся за лес.

Там маёй магілы няма, — уздыхае, — а была б.

Частка атрада, якую вёз Уладзімір

Куптэль, спаліла Вульку-Выганоўскую. Ехалі мы палявымі дарогамі, абмінаючы галоўныя тракты, усё бягом, бягом. Усю ноч. Коні ўзмыліліся. Трэба было стаць на адпачынак. На досвітку затрымаліся ў Красным Сяле. Раз'ехаліся па некалькі падвод па падворках. Далі коням есці і самі селі ў клуні штось перакусіць. З таго, што мы ўзялі з дому ў лес, ніхто нічога не крануў. Не было калі. А ехалі ж мы адбіраць дровы, то да скваркі была і чарка. Але толькі расклаліся на таку, як раздаецца загад: "Падымацца!" Збіраемся ў дарогу. Я загарнуў наш сняданак у жупіцу і кінуў у воз. Нашы коні аднак не паспелі перадыхнуць. Бачылі гэта і вайскоўцы. Усіх са слабымі коньмі пакінулі, а за нас паехалі людзі з Краснага Сяла. Як гляджу на дошку на помніку, то бачу, што ніхто з іх не вярнуўся.

Калі войска пакінула Краснае Сяло, Уладзімір Куптэль з суседзямі, адчакаўшы і напаіўшы коней, падаліся ў адваротным напрамку. Ехалі лесам, палямі, каб не напароцца на іншыя групы з таго атрада. Урэшце адважыліся пад'ехаць бліжэй вёскі. Напатканая жанчына сказала, што гэта Пашкоўшчына. Пачулі палёгку. Былі блізка дому.

— У мяне швагер жыў у Кашалях, расказвае Уладзімір Куптэль. — Заехалі мы да яго, я развінуў жупіцу з нашым недаедзеным сняданкам. З'елі мы, выпілі і надвячоркам падаліся дадому. З правага боку ўбачылі дым. Гарэла якаясь вёска. Гэта былі Залешаны.

Мікола Ваўранюк

Ажылі сялібы, забрынчалі косы, Загудзела праца на роднай зямлі. Але страх у сэрца і бяда вярнулісь, Калі з лесу банды збройныя прыйшлі.

Войскам польскім звалісь, і мундзіры мелі, Мелі кулямёты, — проста "хараство"! Селянін не ведаў, што абазначалі На пагонах чорных літары "эсвэо"*.

Зноў гарэлі вёскі са сваім народам, Бачылі суседзі вогнішчаў зарніцу. А "віною" нашай было толькі тое, Што не захацелі ехаць заграніцу.

*SWO — śmierć wrogom ojczyzny

Чаромхаўскі валун

Лявон Селях паказаў мне ў Чаромсе-Вёсцы валун:

Глянь, што напісана...

Я ўгледзеў акуратна вырытыя словы на рускай мове: "1844 года"... Далей ішлі неразборлівыя літары і працяглая лінія, закончаная з абодвух бакоў вертыкальнымі рыскамі.

— Гэта знак кавадла, — патлумачыў мне. А Мікалай Раманюк сказаў наступнае:

- У рагу нашай сядзібы пры дарозе стаяў дубовы крыж. За пляцам, з процілеглага боку, пры дарозе ў Полаўцы, знаходзіўся другі. Гэты першы быў абложаны з двух бакоў каменнем. Насупраць крыжа, у адлегласці больш дзесяці метраў, у глыб панадворка, знаходзілася кузня. А той другі крыж стаіць па сённяшні дзень. Састарэлы. Два разы падпіраў я яго...

Люба Раманюк, жонка Аляксандра (брата майго суразмоўцы), гаварыла:

- Кузню памятаю. Яна належыла да майго дзядзькі, Піліпа Кердалевіча. У трыццатыя гады ён з сям'ёй выехаў у Амерыку. Жонка з Гладзкіх, з Кляш-

чэляў выходзіла. Двое дзетак мелі. Пасля Нядзведзкі за кавалеркі майстэркаваў у кузні. Хто і калі разабраў яе, дык не ведаю. Дзядзька Піліп вядомым кавалём лічыўся.

Вось што засталося ў памяці жыхароў Чаромхі-Вёскі пра валун з 1844 года і старую кузню Піліпа Кердалевіча. Уладзімір Сідарук

Людзі не хочуць вайны

Аб гэтым сведчаць шматлюдныя дэманстрацыі ў цэлым свеце. Лічыць, мільёны людзей добрай волі ў многіх гарадах зямнога шара нясуць лозунгі "Прэч вайне ў Іраку". Людзі салідарна згуртаваліся ў спагадзе для чужога няшчасця і стараюцца адхіліць пагрозу вайны. У Варшаве, , у нашай сталіцы, адна маладая дзяўчына горача выказала перад тэлекамерай сваю падтрымку Гусейну. Значыць, той правадыр мае паважанне ў людзей, хаця ён дыктатар. Але хай ён такім і будзе, каб толькі людзям пры яго панаванні добра жылося. І, відаць, так ёсць, калі жыхары Ірака ад голаду не паміраюць і паважаюць свайго прэзідэнта, хаця гэта краіна абложана эканамічнымі санкцыямі.

Я ніколі не паверу, што бомбы, снарады і знішчэнне могуць прынесці парадак, спакой, шчасце і стабілізацыю краіне. Толькі неразумны чалавек паверыць такім глупствам, якія калісьці выказаў адзін наш палітык, калі Сербія была знішчана НАТАм, што скінутыя там бомбы прынеслі мір і шчасце Сербіі і цэлай Еўропе.

Даў бы ўсемагутны Бог, каб розум, спагада, добрая людская воля і тыя дэманстрацыі далі станоўчы плён і адхілілі пагрозу вайны ў Іраку. Ведаем, што прароцтвы Бібліі мусяць стопрацэнтна здзейсніцца і, так выглядае, што наша жаданне вісіць на валаску, які можа ў кожную хвіліну парвацца. Ведаем і тое, што кожная вайна нясе няшчасце, смерць і калецтвы і яна заўсёды брудная і святой вайны не было, няма і не будзе.

Мікалай Панфілюк

10

Беларусы — па-за абсягам?

Ужо не чорныя хмары збіраюцца над рэгіянальнымі пасажырскімі перавозамі ў нашым рэгіёне, а сапраўдны градабой. 3 даных, прадстаўленых управай Падляшскага ваяводства вынікае, што на тэрыторыі, на якой пражывае ў большасці або прынамсі ў значнай частцы беларуская меншасць, могуць ліквідавацца яшчэ сёлета да 35 чыгуначных спалучэнняў, а застанецца агулам — васемнаццаць. Нерэнтабельнымі і недафінансаванымі мае быць чатырнаццаць з шаснаццаці цягнікоў курсіруючых на шляху Беласток — Кузніца-Беластоцкая (і ў другі бок), шэсць з васьмі Кузніца-Беластоцкая — Саколка (і ў другі бок), усе чатыры цягнікі на шляху Беласток — Седльцы, усе сем на шляху Чаромха — Гайнаўка, усе шэсць на шляху Седльцы — Гайнаўка і ўсе тры склады ад Гайнаўкі ў Цісоўку (і назад) ды адзіны з Чаромхі ў Цісоўку. Здаецца, гарантуецца цягнік з Гайнаўкі ў Варшаву (і назад), бо хоць нерэнтабельны, можа яго датаваць самаўрад.

У прынятым ПКП раскладзе язды паяздоў, які абавязвае да 13 снежня, на Падляшшы курсіруе 109 рэгіянальных цягнікоў, з якіх толькі 9, на думку ПКП, рэнтабельныя, а апошнія спалучэнні прыносяць гадавы дэфіцыт больш за 27,5 млн. зл. Перамовы з ПКП у справе фінансавання перавозаў на тэрыторыі на якой пражываюць беларусы і на іншых шляхах яшчэ незавершаны. Аднак, няма, здаецца, ніякіх шанцаў, каб сёлета ваяводскі самаўрад знайшоў нейкія дадатковыя грошы на фінансаванне хоць крыху значнейшай часткі спалучэнняў. Згодна сёлетняму бюджэтнаму закону, Падляшскае ваяводства на арганізацыю і датацыю чыгуначным рэгіянальным пасажырскім перавозам атрымала 8 млн. 606 тыс. зл., плюс 956 тыс. зл. на рэйкавы аўтобус. Дамова з ПКП усё не можа быць падпісанай, паколькі выступае паміж абодвума бакамі рознагалоссе, на што прызначыць тыя 8 млн. 606 тыс. злотых. ПКП хацела б усю суму ўцягнуць у кошты рэгіянальных пасажырскіх перавозаў. У сваю чаргу самаўрад з гэтай сумы хоча выдзяліць 220 тыс. зл. на сплату леташніх абавязацельстваў, якія датычылі фінансавання перавозаў на адрэзку Гайнаўка — Цісоўка,

Адгалоскі

У "Ніве" № 52 ад 29 снежня 2002 г. прачытаў я артыкул "Цяжкі час" Паўліны Шафран і моцна над ім задумаўся. Праўда, мы з жонкай — вясковыя пенсіянеры і атрымоўваем разам у месяц 1 050 зл. Гэта мусіць хапіць нам на ўсё: лякарствы, падаткі, аплаты за тэлефон, электраэнергію, тэлебачанне. Трэба таксама купіць прадукты харчавання, зрабіць падпіску на "Ніву" (якую чытаю больш за 30 гадоў), ды яшчэ час ад часу ўнукам ней-

Няўжо таямніца!

Другі раз пачуў я на кузаўскім сходзе, як жыхары пыталі войта пра зарплаты гмінных чыноўнікаў і колькі ў год праглынае мясцовая адміністрацыя. Кіраўнік самаўрада, як у мінулым годзе, так і зараз засланяўся законам аб ахове персанальных даных. Ці сапраўды гэты закон тычыцца бюджэтнікаў? Па-мойму

цыйныя кошты арганізацыі перавозаў панесены самаўрадам". Так ці інакш, згодна вылічэнням падляшскай управы, 8 млн. 256 тыс. зл. хопіць толькі на датацыю 22 ліній (на думку $\Pi K\Pi - 18$). Самаўрадавыя падляшскія ўлады, выбіраючы гэтыя спалучэнні, звярталі ўвагу, як падкрэсліваюць, на тыя, якія ажыццяўляюць давоз жыхароў паасобных мясцовасцей на працу і ў школы. — Эвалюцыя становішча ПКП дае на-

а 130 тыс. зл. на таямнічыя "адміністра-

дзею, што абсяг карэктур будзе менш дакучлівы, — з надзеяй і дыпламатычна прабаваў выбрацца з сітуацыі маршалак Януш Кшыжэўскі. Паводле яго падліку, ваяводскі самаўрад мусіў бы распараджацца на ўтрыманне (рэнтабельнасць) рэгіянальных спалучэнняў сёлета найменш сумай 30 мільёнаў зл. У час адной з апошніх прэс-канферэнцый выключыў ён датацыю на ўтрыманне спалучэння Гайнаўка — Цісоўка, бо, як казаў, 97% пасажыраў на гэтым шляху гэта самі чыгуначнікі, якія карыстаюцца бясплатнымі праездамі, а да такіх Маршалкоўская ўправа не можа дакладвацца.

Беларусы з Гайнаўскага ці жыхары Семятыцкага паветаў ужо не раз выказвалі занепакоенасць пастаяннай ліквідацыяй чыгуначых спалучэнняў, што, як падкрэслівалі, адсякае іх ад свету. Адзін з чыгуначнікаў, беларус з рэгіёна Чаромхі, у размове з "Нівай" не выключыў сарганізавання пратэстацыйнай акцыі, у час якой беларусы, да якіх, пэўна, далучыліся б і мясцовыя палякі, выйдуць на прыгранічныя пуці, і то такія, па якіх перавозяцца розныя міжнародныя тавары. Адзін з вядучых дзеячаў ваяводскага самаўраду (з вялікімі самаўрадава-палітычнымі ўплывамі, які выводзіцца з кіруючага СЛД) неафіцыйна выказаўся, што гэтая сітуацыя можа ў найбліжэйшы час давесці да крызісу на ўзроўні ўлада — мясцовае грамадства. Так, вось, можа прыйшла пара, каб пазбегчы гэтага канфлікту. А так, дарэчы, можа, на рэгіянальныя краёвыя спалучэнні ў прыгранічным абшары грошы знойдуцца ў нейкай еўрсаюзнай перадуваходнай пульцы (напрыклад, дзеля паправы прыгранічнай інфраструктуры)?

Мацей Халадоўскі

кі грош даць. Цяжка даводзіцца за гэтую пенсію звязаць канцы з канцамі.

Прачытаў вось, што Паўлінін бацька ездзіць аб'язной крамай па вёсках і ў яго людзі просяць пачытаць старых эклемпляраў "Нівы". Я маю "Ніву" за апошнія тры гады і магу яе аддаць. Тады ў мяне просьба, калі нехта з журналістаў "Нівы" будзе праездам недалёка — загляньце да мяне. Я ахвотна аддам старыя экземпляры. Няхай Паўлінін бацька раздасць яе людзям — няхай людзі Мікалай Лук'янюк чытаюць "Ніву".

падаткаплацельшчык павінен ведаць на што выдаткоўваюцца яго грошы

Павятовае староства ў Элку прыняло рашэнне ў тым, што два разы ў год будзе інфармаваць грамадскасць аб зарплатах павятовых чыноўнікаў і радных. Інфармацыя будзе змешчана на дошцы аб'яў у публічным месцы. Мне здаецца, што гэты прыклад павінен стаць узорам для іншых самаўрадаў Падляшскага ваяводства. (yc)

Калі пачуюць вясну

Яшчэ адпачываюць, закрытыя матамі і чахламі з саломай. Неўзабаве, калі расстане снегавая "пярына" на даху, маладыя пчолы выляцяць у першы аблёт, у разведку.

У сакавіку пчаляры зробяць першы агляд пчаліных гнёздаў, а пчолы-работніцы масава выляцяць на першы збор пылку з івы. Міхал Мінцэвіч

Вер – не вер

Астроне! Прысніўся мне даволі цікавы сон. Быццам я знаходжуся ні то ў нейкім гатэлі, ні то ў нечай кватэры. I бачу там маладую жанчыну (твару яе я не запамятала), якая трымае на руках прыгожанькага, тоўсценькага хлопчыка (яму яшчэ няма годзіка). Гэта дзіцятка толькі ў штоніках, грудкі яго голыя — цудненькае, кажу табе. Гэта жанчына быццам знаёмая маіх знаёмых, але я яе раней не ведала.

I вось ужо мы з ёю ідзем разам. Яна нясе на руках сваё дзіця. Апынуліся мы на нейкім вакзале, здаецца, куплялі нейкія білеты. А потым ідзем па горадзе. Вуліца шырокая, дамоў не відаць. Быццам нейкая магістраль. Мы прыселі адпачыць на лавачцы, што стаяла на пабоччы. На момант паявілася мая сяброўка, якая сказала: "Які прыгожы хлопчык!"

А тады мы апынуліся на могілках. Затрымаліся каля адной магілкі. Я не ўпэўнена, чыя яна была, але напэўна тут быў пахаваны нехта з сям'і гэтай жанчыны. Мы ізноў прыселі на лавачку, якая была перад агароджай гэтай магілы. Цвілі тут кветкі фіялетавага колеру (ці не ірысы...), магіла была добра дагледжана. Былі таксама кветкі іншага колеру чырвоныя, жоўтыя, але было іх менш.

Раптам мы заўважылі, што на магіле, якая знаходзілася наўскос ад гэтай, валяецца нейкая банка з-пад кансервы. Божачкі, хто ж гэта так зрабіў?! Жанчына ўстала з лаўкі, дала мне патрымаць дзіцятка, а сама пайшла прыбраць тую банку з другой магілы. Калі я сядзела з гэтым хлопчыкам на руках, перад намі паявілася дзяўчынка гадоў дзесяці, дачушка тае жанчыны, таксама прыгожая і поўненькая.

Астроне! Што ж гэты сон можа абаз-Альжбета начаць?

Альжбета! Мяркую, што абазначае ён толькі добрае. Перш за ўсё — прыгожае, здаровенькае дзіцятка прадвяшчае поспехі ў справах і дабрабыт. Непакой мог бы выклікаць ваш побыт на вакзале, але ж гэта прадаўжалася ўсяго хвіліну, а адтуль вы пайшлі на могілкі, якія прадвяшчаюць добрае здароўе і поспехі ва ўсім. А там жа яшчэ былі кветкі, якія гавораць аб тым, што неўзабаве ты будзеш мець нейкае вялікае задавальненне.

PS. Уборка суседняй магілы сведчыць аб добрасумленнасці. Астрон

Канферэнцыя аб культуры пагранічча

Пятая міжнародная навуковая канферэнцыя па культуры пагранічча на тэму "Культура беларуска-польска-расійскага пагранічча" адбудзецца 26-27 мая 2003 г. у Горках і Смаленску. Прадугледжваецца праца ў дзвюх секцыях: гісторыя ўзаемаўплыву культур народаў польска-беларуска-расійскага пагранічча і міжкультурныя кантакты гэтых народаў на парозе трэцяга тысячагоддзя.

Заяўкі аб удзеле ў канферэнцыі трэба даслаць да 31 сакавіка 2003 г. прафесару Сяргею Яцкевічу на адрас: Беларусь, 224030 г. Брэст-30, а/я 14. У сувязі з тым, што матэрыялы канферэнцыі будуць апублікаваны, арганізатары просяць даслаць разам з заяўкай тэкст выступлення ў 2 экземплярах, аб'ёмам не больш 5 старонак, і яго электронны запіс на дыскеце ў праграме Word.

Па дарозе з Горак у Смаленск удзельнікі канферэнцыі наведаюць Леніна і Катынь. У Смаленскім педагагічным універсітэце адбудзецца круглы стол на тэму "Народы без граніц — навука без граніц".

Кантактны тэл. у Брэсце: 26-25-14.

ТЫДНЁВІК БЕЛАРУСАЎ У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка

Старшыня: Яўген Мірановіч. Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10хх 85) 743 50 22. Internet: http://niva.iig.pl E-mail: redakcja@niva.iig.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Mi- Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцnisterstwa Kultury.

Галоўны рэлактар: Віталь Луба. Сакратар рэдакцыі: Аляксандр Максімюк.

Рэдактар "Зоркі": Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран. Канцылярыя: Галіна Рамашка.

кая, Марыя Федарук

Друкарня: "Orthdruk", ul. Składowa 9, Białystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumerate na II kwartał 2003 r. upływa 5 marca 2003 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały "Ruch" na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na II kwartał 2003 r. wvnosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmuje "RUCH" S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,40 zł, a kwartalnie — 44,20 zł; z wysylką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płd., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wpłaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika "Niwa", Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Białystok, 11101154-401150015504.

Ніўка

Вань Арлянскі ад малпы паходзіць, а мы — ад (ці аднаго) кныра...

"Даўціпы" Андрэя Гаўрылюка

Шатландзец чытае кніжку. Час ад часу тушыць святло, а затым зноў уключае.

- Што ты робіш? пытае жонка.
- Пераварочваць лісты магу і ўпоцемкі.

У вагоне-рэстаране пасажыр заказвае піва, аднак бармен паведамляе, што піва скончылася.

— Мо ў такім выпадку вып'еце віна?— запрапанаваў афіцыянт.

Пасажыр згадзіўся. Выпіў глыток і цягнік у той час уехаў у тунэль.

— Людзі! — закрычаў спажывец, — Не піце гэтай гадасці; ад яе я страціў зрок!

У варожкі:

- Карты гавораць, што муж вам здраджвае.
 - Вы хіба паклалі карты наадварот.

Шатландзец да жонкі:

— Тое, што ў цябе каханак, не перашкаджае мне, але не трэба яму кідаць у чай аж двух грудак цукру.

Факты і высновы

Пераплюнуў Сталіна

Пажыццёвы прэзідэнт Туркменіі туркмен-паша Ніязаў аб'явіў 2003 год годам сваёй маці.

Вось гэта культ! Вось гэта сын! Пераплюнуў Сталіна. Каўказскі паша дбаў толькі пра сваю асобу.

Калодка ў ролі Гамлета

Віцэ-прэм'ер і міністр фінансаў Калодка разважае пры паднятай заслоне: — Lepiej być między młotem a kowadłem niż między młotem a sierpem. Ой, не быў ты, паночку, у кузні.

Што такое мастацтва?

Беларускі драматург Андрэй Курэйчык тлумачыць: "Мастацтва — гэта канфлікт з сабой, з рэчаіснасцю, са светам. Таму я і вырашыў: раз канфлікту няма — яго трэба арганізаваць. І напісаў некалькі вельмі жорсткіх крытычных артыкулаў, у якіх назваў імёны людзей, якіх лічу бяздарнымі".

Канфлікт — так сабе, а дзе мастацтва?

Сідар Макацёр

Пра "непрыхільнасць" да Беларусі

Любы клерк Лукашэнкі, які прыедзе ў Польшчу, у першых словах выказвае сваю незадаволенасць крытычнымі ("непрыхільнымі") у "Ніве" тэкстамі пра Беларусь. Нагадаем, што клеркі пішуць пра нас выключна ў станоўчым святле, у катэгорыях любові і ўзаемапаразумення, а самым яркім гэтаму прыкладам можа паслужыць "Советская Белоруссия" (25.10.2002), якую мы працытавалі ў гэтым месцы 3.11.2002. Сцяпан АБУХ

Адгаданка

Пасмяяўся гаршчок

(каламбур)

Гарачага пасудзіска правіннасць Асуджае нізіна ў наваколлі схілаў.

(Ш) Разгадаць два словы з першага радка, шчыльна прытуліць іх да сябе і атрымаецца рашэнне, апісанае ў другім

радку. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца дашлюць у рэдакцыю правільныя рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Рашэнне адгаданкі з 3 нумара Гавары ў радасці, маўчы ў бядзе.

Кніжныя ўзнагароды высылаем **Аля**ксандру Дабчынскаму з Беластока і **Казіміру Радошку** са Свебадзіцаў.

Грамадская думка

Усе праблемы з-за таго, што людзі не могуць дагаварыцца. Ці не могуць, ці не хочуць. А калі нават і хочуць, дык хоча адзін, другі — не, іншы раз не мае часу альбо галава ў яго баліць ад зусім іншага. І камунікат, выказаны нават вельмі проста і ясна, не чуецца, не разумеецца, альбо тлумачыцца зусім іначай. Гэтак бывае нават сярод найбліжэйшых, між найлепшымі сябрамі. А між мужам і жонкай? Яны нават не "кроўныя". Гэтак растлумачыла мне Агата. Кажа раз, расхадзіўшыся, калі я ўжо быў ніжэй травы ды цішэй вады, быўшы ўгнявіўшы сваю найдаражэйшую палову сваёй бязглуздасцю і назваўшы яе роднай крывінкай: "Я табе не родная! Не кроўная! Так нават у законе стаіць. Я табе не сваячка!" — "А ж мне цябе Бог даў, Бацька нам усім!" — "Ты, Ваня, ад малпы паходзіш!" — зусім прыбіла мяне мая жонка. Хоць з малпы ў мяне засталося, здаецца, няшмат... Ай, з тымі кабетамі! Найбольш яны займаюць думкі ўсіх мужчын і простых мужыкоў, і філосафаў вучоных, што ад стагоддзяў ламаюць галаву над тым, хто круціць светам. Регреtuum mobile... А калі войны ды іншыя канфлікты — дык трэба сесці, усё абгаварыць, а не выцягваць адно на адно ракеты ды гранаты. А кулі слоў найбольш шкоды робяць. Асабліва тады, калі твайму суперніку хочаш закрыць рот сілай ці сваім аўтарытэтам.

Прынесла Агата апытальнік у хату. Старонак сем чагосьці накшалт тэстаў. На вуліцы сустрэў быў яе нейкі маладзён, што раздаваў тыя паперы і дамаўляўся, калі апытваныя аддадуць. Агата дамовілася з ім назаўтра ў на-

шай хаце. Да тае пары мела ўсе тыя "тэсты" рашыць.

- А пра што пытаюцца? падняў я нос з-пад акуляраў само чытаў "Падляшскі кур'ер".
- А пра ўсё. Пра колер валосся, вагу, палітычныя сімпатыі. Пра ўзрост. І ці падабаеца мне міністр замежных спраў нашае краіны. І пра Лукашэнку.
 - Ці табе ён падабаецца?
- Ну. І пра тое, чым кіруюся, купляючы ў спажывецкай краме: рэкламай, фірмай, смакам ці грашыма, якія маю.
 - А нашто гэта ім ведаць?
- Ты, Вандал, пытанні яшчэ дурнейшыя ставіш, чым **яны**. Відаць, трэба ім ведаць. Маю крыху часу, дык гэта "развяжу".
 - Пыталіся, ці ты маеш час?
- Ага. Ну, ёсць пытанне і да мяне: "Калі ты на пенсіі, ці дарабляеш, і колькі?" Зараз сяду... Прынясі мне гарбату, Вань.
 - А, можа крыху што мацнейшае?
 - Яшчэ чаго!

Села Агата за круглым сталом на "вялікай хаце", у салоне, па-новаму, адвінціла пяро, і давай "развязваць" тыя адмысловыя рубрычкі. Аж язычок высалапіла. Праз хвілін дзесяць прасіпела:

- Ай, маеш там, Вандал, штосьці мацнейшае?.. Не на маю галаву ўсё гэта...
 - Та ўжэ ж, маю. Каньячку?
- Нясі кропельку. А, можа, валяр'янку?.. Не, маё пакаленне выбірае каньяк! Чуеш, пытаюцца, ці мне даспадобы выставы ў "Арсенале"... Ай, а як мне адказаць **ім** на тое, ці нашу ўнутрыматачную спіраль?
- О-го-го, здаецца мне, ці той "пытальнік" не прыйдзе па твае адказы з крапідлам, каб нячыстую сілу выганяць!

Вандал Арлянскі

Прымыканне дзятлавае дзюбы

З паўгадзіны пахаджваў маўклівы мядзведзь Сандар Жоржавіч падчас чарговага сходу ўселяснога кіраўніцтва. Маўчанне было невыноснае. Прычым такое гулкае і шматзначнае, што быў чутны на абшырнай паляне шэлест кожнай падаючай сасновай іголкі ды тым больш усе мядзведжыя крокі. Сябры кіраўніцтва спаглядалі адзін на аднаго таксама шматзначна, стрымліваючы дых, каб толькі не спыніць пераскокваючых як агеньчыкі думак Сандара Жоржавіча.

Не хачу я вашае адданасці, — прамовіў нечакана правадыр.

Вавёрка Кацюша заматляла толькі што падкручанымі веямі:

- Як гэта так? кінула збянтэжана мядзведзю, уклеіўшы вачыскі ў ягоную велічнасць.
- Не, не. Гэта не так, як вы думаеце, вавёрка, спакойна ды рашуча тлумачыў Сандар. Сама ваша адданасць мне ўжо не хапае. Я гэта не пра вас, Кацюша, а перш за ўсё пра дзятла Стукача.

Вявёрка ўздыхнула з палёгкай, але дзяцел схаваў дзюбу пад крыло:

- Ну і *па птоках*, падумаў пад пёрамі. Справа ў тым... працягваў мядз-
- ведзь, ... каб нават у самым глухім дупле любая, от хай бы і такая вавёрка-старуха магла адчуваць сябе бяспечна.
- Але... спрабаваў з-пад крыла прамармытаць дзяцел.
- А вы ўсё з гэтым сваім "але". Пара вам, Стукач, урэшце зразумець, што няма "але", а ёсць служба ў абароне спакою лясное браціі ў інтарэсе ўсяе звярыны, няма выдумвання якіхсьці сабедзятлавых лясных структур. Ваша, дзяцел, дзейнасць гэта не нейкі там Му-

зей Вашых Думак, а служба на кожным піку ўзлеска!

- Так... гэтае самае... точна! толькі клапнуў дзюбай Стукач.
- Таму вам, дзяцел, трэба памагчы. Цяпер будзеце сачыць з паветра, але з зямлі будзе вам дапамагаць лань Гаўрусіха. Чаго вы згары не ўпільнуеце, Гаўрусіха знюхае знізу.

Лань, ашарашаная даручаным ёй новым адказным заданнем, збялела.

Ужо мяне мядзведзь не хоча,
уздыхнула.
Каго я забяспечу, каго абараню, далікатная ланечка?..

Сандар Жоржавіч не думаў, аднак, уключацца ў дыскусіі з кіраўніцтвам над сваім рашэннем. Загадаў разысціся. Застылую на паляне скрушаную лань абняў лапай і павёў у сваю бярлогу.

— Няма што тужыць, Гаўрусішка! — шапнуў ёй у вушка выразна прамянеючы правадыр. — Не трэба гэтага самой рабіць. Я цябе і так крыць буду. Хай урэшце гэтаму Стукачу хвост падвернецца. Разбой на звярыне на зямлі ўбачыш, дык мне кажы. А я ўжо тады дабяруся да таго дзятлавага дзюбака! Раз і назаўсёды. Пракляты Музей Вашых Думак, інтрыганцкая дзятлава яго парода!

Лань з любасцю ўтулілася ў мядзведжую футру. Толькі дзесьці высока над сядзібай Сандара Жоржавіча чутны быў нервовы шоргат крылаў. Гэта дзяцел, прадчуваючы хуткі канец, дзёр у адчаі свае пёры.

— Ну! Яшчэ пабачым! Гэта я ў любую хвіліну магу сабе паляцець. А ў кожным лесе дупло знайду. Але, калі злячу адсюль, дык сцеражыся ты, мядзведзь! Твая бярлога — толькі тут. Нідзе сабе такое катлавінкі не вымасціш.

.... МакХолад

